

Īpašais ziņojums

ES klimata un enerģētikas mērķrādītāji:

2020. gada mērķrādītāji ir sasniegti, bet maz
pazīmju, ka darbības, kas vērstas uz 2030. gada
mērķrādītāju sasniegšanu, būs pietiekamas

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–X
Ievads	01–14
ES klimata un enerģētikas mērķrādītāji	01–02
Galvenās rīcībpolitikas, kas vērstas uz klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu	03–07
Galvenie pienākumi	08–10
Budžets klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai	11–14
Revīzijas tvērums un pieeja	15–18
Apsvērumi	19–85
ES ir sasniegusi savus 2020. gada mērķrādītājus, taču tās klimatrīcība vien to nenodrošināja	19–46
Komisija nevērtēja, cik lielā mērā Covid-19 pandēmija ietekmēja ES 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu	21–26
Komisija nevērtēja, cik lielā mērā neparedzētās IKP svārstības ietekmēja to, kā dalībvalstis sasniedza ES 2020. gada mērķrādītājus	27–35
Trūkst pārredzamības attiecībā uz to, kā elastīguma iespējas ļāva dalībvalstīm rentabli sasniegt savus mērķrādītājus	36–46
ES starptautiskā līmenī ir salīdzinoši labi rezultāti siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā, taču visas emisijas netiek uzskaitītas	47–60
ES starptautiskā līmenī ir salīdzinoši labi rezultāti siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā	49–53
Siltumnīcefekta gāzu emisiju uzskaitē nav ņemtas vērā neto emisijas no importētām precēm	54–57
Siltumnīcefekta gāzu emisiju uzskaitē nav ņemtas vērā starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītās emisijas	58–60
Komisija ir labi informēta par nozaru pienesumu saistībā ar mērķrādītājiem, taču tai trūkst būtiskas informācijas par mērķrādītāju sasniegšanas rentabilitāti	61–85
Komisija ir noteikusi nozares, kas sekmīgi palīdz sasniegt mērķrādītājus	62–65

Komisijas un dalībvalstu rīcībā ir maz informācijas par mērķrādītāju sasniegšanas darbību izmaksām un ietekmi 66–80

Līdz šim ir maz pazīmju, ka ES vērienīgie mērķrādītāji tiks pārvērsti pietiekamās darbībās 81–85

Secinājumi un ieteikumi 86–95

Pielikumi

I pielikums. 2020. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs

II pielikums. 2020. gada atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs

III pielikums. 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs (primārās enerģijas patēriņš un enerģijas galapatēriņš)

IV pielikums. Izvilkums no Komisijas novērtējuma attiecībā uz ziņošanu par ieguldījumu vajadzībām un to finansēšanas avotiem piecos pārbaudītajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos

V pielikums. Veidne ziņošanai par dalībvalstu rīcībpolitikām un pasākumiem

Akronīmi un saīsinājumi

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa:

Kopsavilkums

I Klimata pārmaiņas ir globāla problēma, kas būtiski ietekmē ES iedzīvotāju dzīvi. Laika gaitā ES ir izvirzījusi arvien vērienīgākus klimata un enerģētikas mērķrādītājus, lai reaģētu uz šo problēmu. Tie ietver mērķrādītājus 2020. un 2030. gadam nolūkā samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, plašāk izmantot atjaunīgo enerģiju un veicināt energoefektivitāti.

II Mēs nolēmām veikt šo revīziju tagad, ņemot vērā sabiedrības lielo ieinteresētību šajā jomā. Izdarot secinājumus par sekmīgo praksi saistībā ar 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu, mēs ceram, ka mūsu ziņojums palīdzēs Komisijai izvērtēt nacionālo enerģētikas un klimata plānu projektus un dalībvalstīm – pabeigt to izstrādi.

III ES ir spēkā tiesiskais regulējums, kas reglamentē klimata un enerģētikas mērķrādītājus. Dalībvalstīm bija jāiesniedz nacionālie enerģētikas un klimata plāni 2021.–2030. gada periodam. Šajos plānos tās izklāstīja rīcībpolitikas minēto mērķrādītāju sasniegšanai. Komisija un dalībvalstis uzrauga progresu mērķrādītāju sasniegšanā un ziņo par to.

IV ES apņēmas vismaz 20 % no sava 2014.–2020. gada budžeta izlietot klimatrīcībai. ES 2021.–2027. gada budžetā šī procentuālā daļa ir palielināta līdz 30 %, kas ir aptuveni 87 miljardi EUR gadā. Šī summa ir mazāka par 10 % no kopējiem ieguldījumiem, kas vajadzīgi 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai un kas saskaņā ar aplēsēm ir aptuveni 1 triljons EUR gadā. Paredzēts, ka pārējie ieguldījumi tiks veikti no valstu un privātajiem līdzekļiem.

V Šajā revīzijā mēs vērtējam, vai ES ir balstījusies uz sekmīgām darbībām, lai sasniegtu savus 2030. gada enerģētikas un klimata mērķrādītājus. Mēs pārbaudījām, vai ES ir ņēmusi vērā 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanā gūto pieredzi, kas tai varētu palīdzēt sasniegt vēl vērienīgākus mērķrādītājus 2030. gadam.

VI Mēs konstatējam, ka ES patiešām ir sasniegusi savus 2020. gada mērķrādītājus. Tomēr šo sasniegumu ir veicinājuši arī ārējie faktori. Komisija nav novērtējusi, cik lielā mērā šo progresu ir nodrošinājusi politika, nevis ārējie faktori, piemēram, 2009. gada finanšu krīze, un kāda tieši bija Covid-19 pandēmijas ietekme 2020. gadā.

VII Mēs konstatējam, ka ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums bija aptuveni tāds pats kā citās attīstītajās valstīs. Taču ES 2020. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju uzskaitē neietilpst emisijas, ko rada tirdzniecība, oglekļa emisiju pārvirze – ja tās tiktu iekļautas, emisiju apjoms saskaņā ar aplēsēm palielinātos par aptuveni 8 %, – un starptautiskās aviācija un kuģniecība (attiecīgi 3,4 % un 3,6 %).

VIII Komisijai ir tikai daļējs pārskats par darbībām, kas sekmējušas 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu. Tā ir apzinājusi nozares, kurās ir gūti panākumi, proti, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas aptvertās nozares, bet tai trūkst informācijas par darbību izmaksām un ietekmi. Komisijai trūkst datu par izmaksām ES budžetā, dalībvalstu budžetos un privātajā sektorā, kuras radušās saistībā ar ES mērķrādītāju sasniegšanu.

IX Arī nacionālajos enerģētikas un klimata plānos trūkst datu par ieguldījumu vajadzībām un finansējuma avotiem, lai novērtētu, vai šādi plāni ir stabils pamats 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai. Kopumā mēs līdz šim konstatējam maz pazīmju, ka ES vērienīgie 2030. gada mērķrādītāji tiks pārvērsti pietiekamās darbībās. Nav informācijas par to, ka 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai būs pieejams pietiekams finansējums, jo īpaši no privātā sektora.

X Mēs iesakām Komisijai:

- nodrošināt labāku pārredzamību attiecībā uz ES un tās dalībvalstu sniegumu klimatrīcības un enerģētikas jomā;
- uzskaitīt visas ES radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas, tostarp emisijas, ko radījusi tirdzniecība, starptautiskā aviācija un kuģniecība;
- atbalstīt dalībvalstu apņemšanos sasniegt 2030. gada mērķrādītājus.

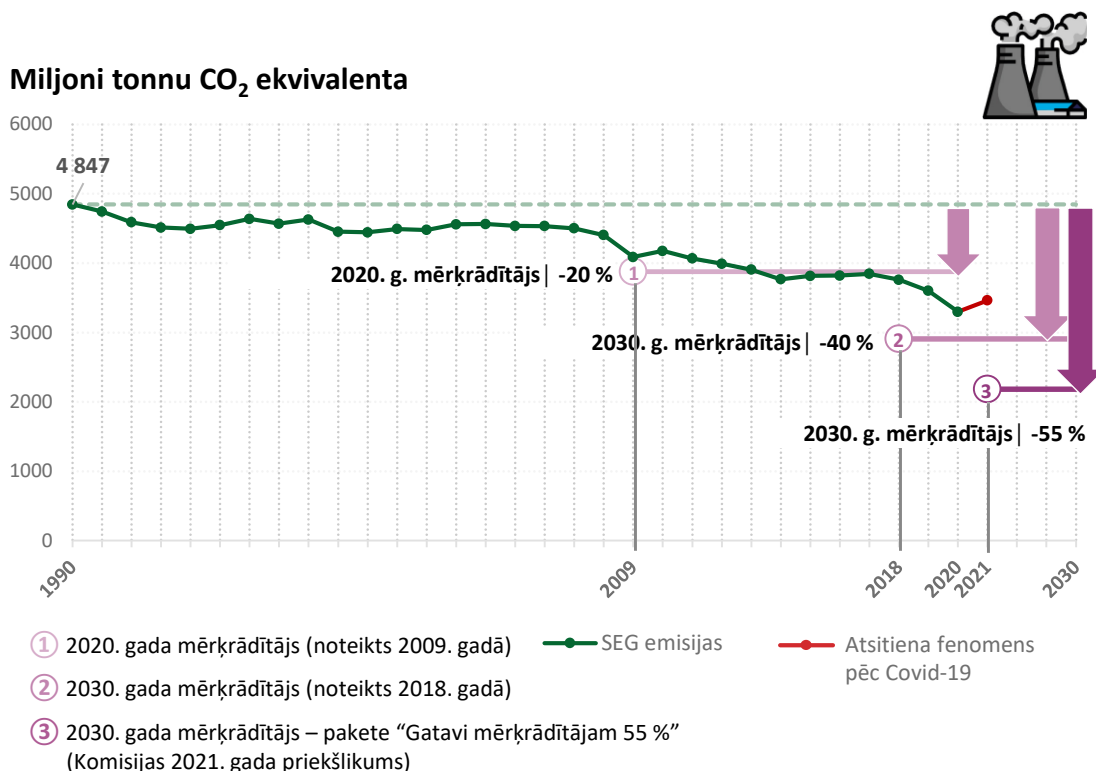
Ievads

ES klimata un enerģētikas mērķrādītāji

01 Klimata pārmaiņas ir globāla problēma, kas būtiski ietekmē ES iedzīvotāju dzīvi. Laika gaitā ES ir izvirzījusi arvien vērienīgākus klimata un enerģētikas mērķrādītājus, lai reaģētu uz šo problēmu. Tie ietver 2020. un 2030. gada mērķrādītājus attiecībā uz:

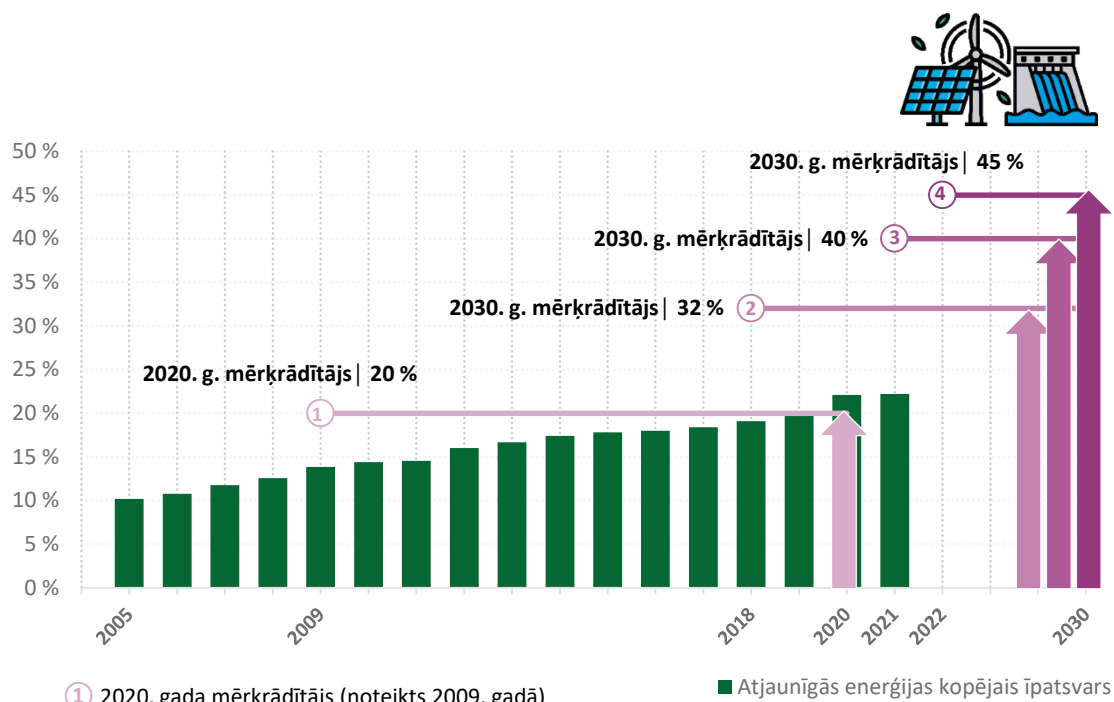
- o siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni (sk. [1. attēlu](#));
- o atjaunīgās enerģijas īpatsvara palielināšanu (sk. [2. attēlu](#)); kā arī
- o energoefektivitātes veicināšanu, proti, enerģijas patēriņa samazināšanu (sk. [3. attēlu](#)).

1. attēls. ES siltumnīcefekta gāzu emisiju mērķrādītāja izmaiņas

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem. (Dati par 2021. gadu ir provizoriski.)

2. attēls. ES atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāja izmaiņas

① 2020. gada mērķrādītājs (noteikts 2009. gadā)

② 2030. gada mērķrādītājs (noteikts 2018. gadā)

③ 2030. gada mērķrādītājs – pakete “Gatavi mērķrādītājam 55 %”

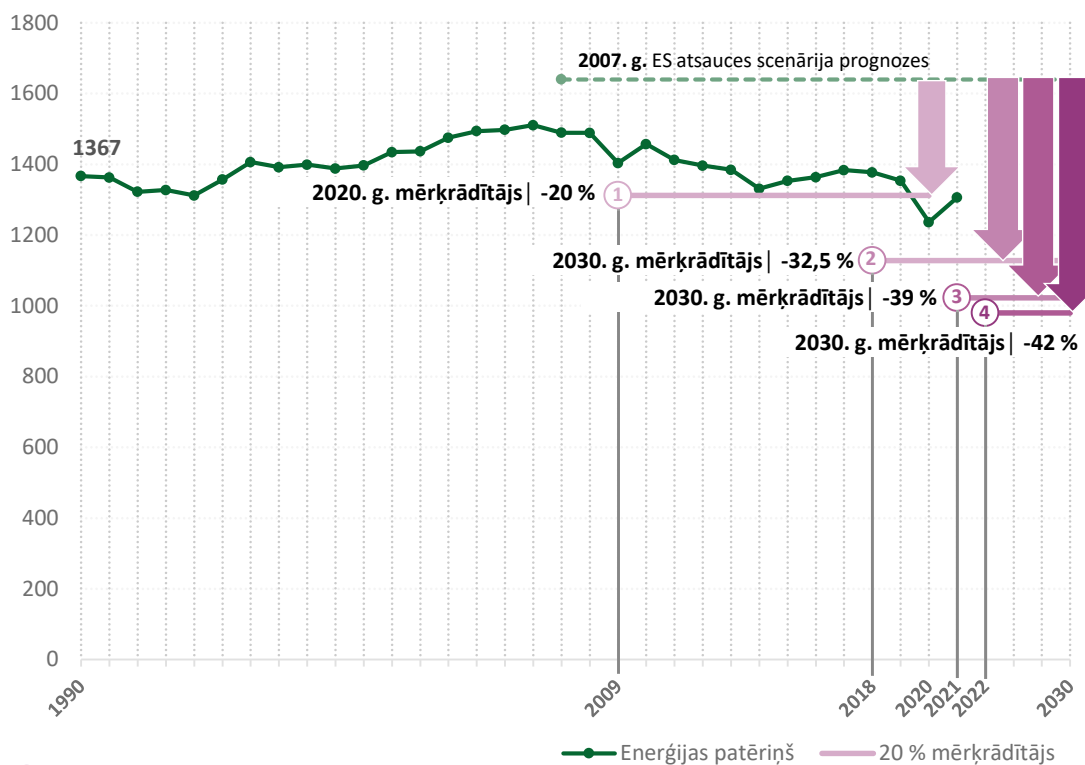
(Komisijas 2021. gada priekšlikums)

④ 2030. gada mērķrādītājs – REPowerEU (Komisijas 2022. gada priekšlikums)

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

3. attēls. ES energoefektivitātes mērķrādītāja izmaiņas, izteiktas kā enerģijas patēriņš

Miljoni tonnu naftas ekvivalenta

- ① 2020. gada mērķrādītājs (noteikts 2009. gadā)
- ② 2030. gada mērķrādītājs (noteikts 2018. gadā)
- ③ 2030. gada mērķrādītājs – pakete “Gatavi mērķrādītājam 55 %”
(Komisijas 2021. gada priekšlikums)
- ④ 2030. gada mērķrādītājs – *REPowerEU* (Komisijas 2022. gada priekšlikums)

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

02 Visi trīs 2020. gada pamatmērķrādītāji tika sadalīti katras dalībvalsts mērķrādītājos. Bija jānodrošina, ka ES mērķrādītāji tiek sasniegti kopīgi jeb kopumā.

Galvenās rīcībpolitikas, kas vērstas uz klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu

03 ES 2009. gadā ieviesa rīcībpolitiku kopumu (turpmāk – “*klimata un enerģētikas tiesību aktu kopums*”) nolūkā sasniegt 2020. gada mērķrādītājus. Šis tiesību aktu kopums ietvēra pārskatīto Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas direktīvu (*ETS direktīva*) un

Lēmumu par kopīgiem centieniem. Atbilstīgi tiesību aktu kopumam ES kopējais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājs tika sadalīts šādi:

- ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas mērķrādītājs (emisiju apjoma samazināšana par 21 % līdz 2020. gadam salīdzinājumā ar 2005. gada rādītājiem) – emisiju maksimālās robežvērtības noteikšana ETS aptvertajām nozarēm (energoapgādes nozare un smagā rūpniecība);
- ES ETS neaptverto nozaru mērķrādītājs (emisiju apjoma samazināšana par 10 % līdz 2020. gadam salīdzinājumā ar 2005. gada rādītājiem), kas sadalīts saistošos nacionālajos mērķrādītājos ETS patlaban neaptvertajām emisijām (transports, ēkas, lauksaimniecība, ETS neaptvertās rūpniecības nozares un atkritumi).

04 4. attēlā ir sniegts pārskats par virzību uz šo divu apakšmērķrādītāju sasniegšanu.

4. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoma izmaiņas ES ETS aptvertajās un ETS neaptvertajās nozarēs

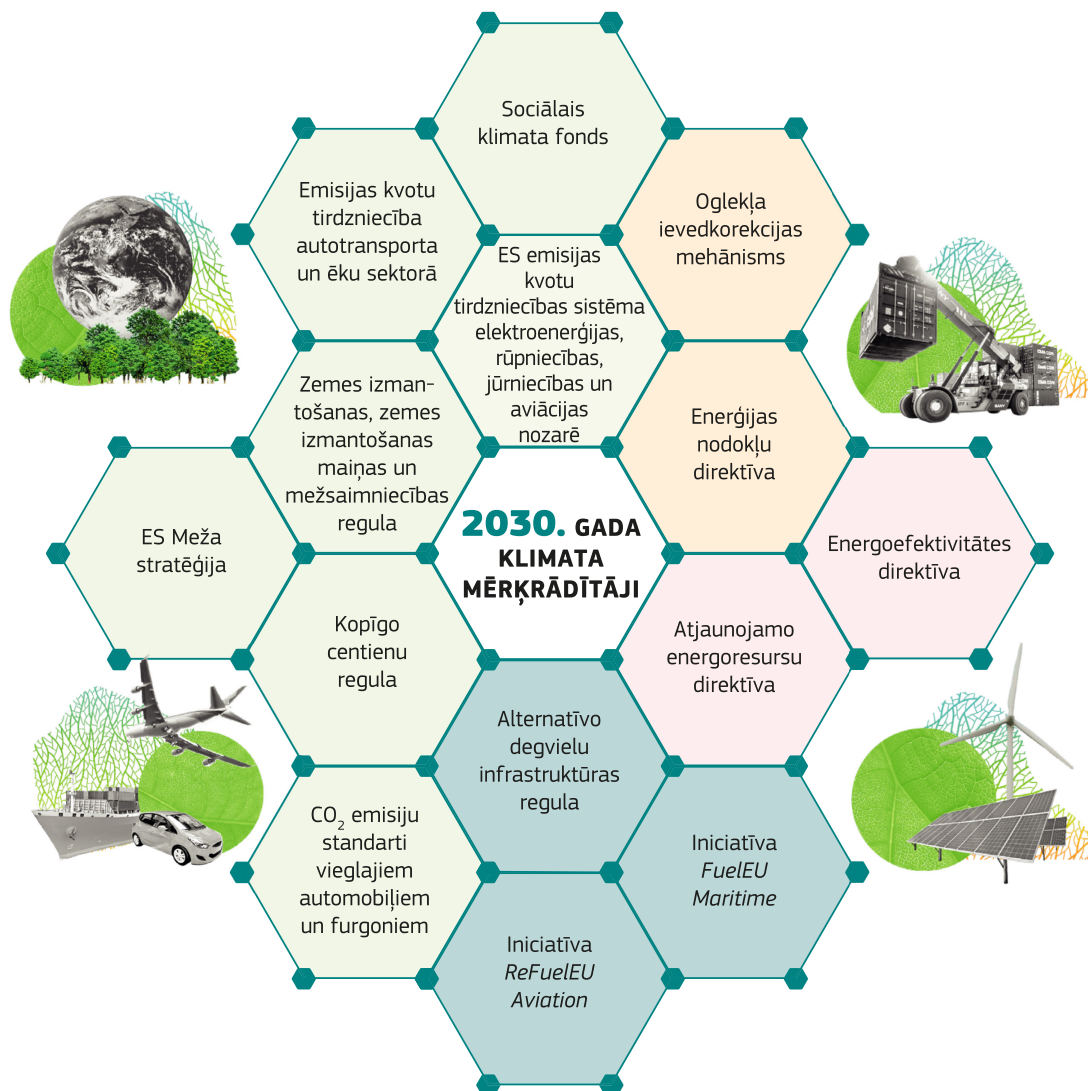

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem par ETS aptvertajām un ETS neaptvertajām nozarēm.

05 ES 2019. gadā pieņēma paketi “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, ko veidoja astoņi tiesību akti un trīs nenormatīvas iniciatīvas. To mērķis bija panākt ES enerģētikas sistēmas turpmāku dekarbonizāciju un ieviest pasākumus, lai ES varētu sasniegt tās 2030. gada mērķrādītājus. Viens no galvenajiem jauninājumiem saistībā ar klimata un enerģētikas mērķrādītājiem bija jaunā [Regula par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību](#). Ar minēto regulu tika ieviesta prasība dalībvalstīm pieņemt integrētus 10 gadu nacionālos enerģētikas un klimata plānus (NEKP), kuros izklāstīta klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanas rīcībpolitika 2021.–2030. gadam. Komisija uzrauga panākto virzību, pamatojoties uz valstu ziņojumiem.

06 ES 2021. gadā pieņēma [Eiropas Klimata aktu](#), nosakot saistošu ES mērķrādītāju līdz 2050. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu neto nulles emisijas. Tajā arī noteikts starpposma mērķrādītājs līdz 2030. gadam samazināt neto emisijas par 55 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni). Lai atbalstītu šo mērķi, Komisija 2021. gada jūlijā ierosināja vairākus tiesību aktu priekšlikumus [paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %”](#), tostarp noteica vērienīgākus ES mērķrādītājus atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes jomā. [5. attēlā](#) ir sniegts pārskats par Komisijas galvenajām iniciatīvām nolūkā sasniegt ierosinātos un pārskatītos 2030. gada klimata un enerģētikas mērķrādītājus. Informācija par minētajā paketē iekļauto 20 tiesību aktu priekšlikumu pašreizējo statusu ir pieejama [Eiropas Parlamenta tīmekļa vietnē](#).

5. attēls. Komisijas priekšlikumi 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanas atbalstam

Avots: Eiropas Komisija.

07 Komisija 2022. gada maijā pieņēma [plānu REPowerEU](#), lai mazinātu atkarību no Krievijas fosilā kurināmā. Šajā plānā ierosināts vēl vairāk palielināt energoefektivitātes mērķrādītāju 2030. gadam, proti, no 39 % līdz 42 %, un atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2030. gadam no 40 % līdz 45 %. Padomes un Parlamenta sarunu vedēji 2023. gada 30. martā panāca provizorisku politisku vienošanos līdz 2030. gadam palielināt atjaunīgo energoresursu enerģijas īpatsvaru līdz 42,5 %, paredzot papildu 2,5 % indikatīvo palielinājumu, kas ļautu sasniegt 45 %. Līdz 2023. gada aprīlim joprojām turpinājās sarunas starp Padomi un Eiropas Parlamentu par priekšlikumu palielināt 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju. Informācija par četrus plānā [REPowerEU](#) iekļauto

tiesību aktu priekšlikumu pašreizējo statusu ir pieejama [Eiropas Parlamenta tīmekļa vietnē](#).

Galvenie pienākumi

08 Komisija un likumdevēji (Eiropas Parlaments un Padome) ir izveidojuši ES tiesisko regulējumu attiecībā uz klimata un enerģētikas mērķrādītājiem.

09 Dalībvalstis savos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos (NEKP), kas iesniegti Komisijai 2019. un 2020. gadā, izklāstīja rīcībpolitiku, ko tās plāno īstenot 2021.–2030. gada periodā, lai sasniegtu 2018. gadā noteiktos ES mērķrādītājus (sk. **01.** punktu). Tām līdz 2023. gada 15. martam un pēc tam reizi divos gados būs jāziņo par veiktajām darbībām. Līdz 2023. gada 30. jūnijam dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai atjauninātu NEKP projekti, kuros ņemti vērā vērēnīgāki ES mērķrādītāji (sk. **06.** un **07.** punktu). Ja tas netiek izdarīts, dalībvalstīm jāsniedz Komisijai pamatoti iemesli, kādēļ plānus nav nepieciešams atjaunināt. Komisija izvērtē NEKP projektus un sniedz ieteikumus, kas dalībvalstīm jāņem vērā, iesniedzot galīgos NEKP. Šie NEKP jāiesniedz līdz 2024. gada 30. jūnijam.

10 Komisija seko līdzi virzībai uz mērķrādītāju sasniegšanu ar Eiropas Vides aģentūras (EVA) palīdzību, kas pārbauda dalībvalstu iesniegto datu un prognožu kvalitāti. Komisija uzrauga mērķrādītāju sasniegšanu un katru gadu ziņo par to, piemēram, izmantojot Komisijas ziņojumu par enerģētikas savienības stāvokli un ES klimatrīcības progresu ziņojumu. Tāpat dalībvalstis par savām siltumnīcefekta gāzu emisijām tieši ziņo Apvienoto Nāciju Organizācijai.

Budžets klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai

11 2021. gadā Komisija lēsa, ka, lai līdz 2030. gadam sasniegtu mērķrādītāju par 55 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, enerģētikas sistēmā vien būtu nepieciešami ikgadēji papildu ieguldījumi 392 miljardu EUR apmērā¹ salīdzinājumā ar 2011.–2020. gada vidējiem skaitļiem. Saskaņā ar ekspertu aprēķiniem – lai līdz 2050. gadam sasniegtu neto nulles emisiju līmeni – laikposmā no 2021. līdz 2050. gadam

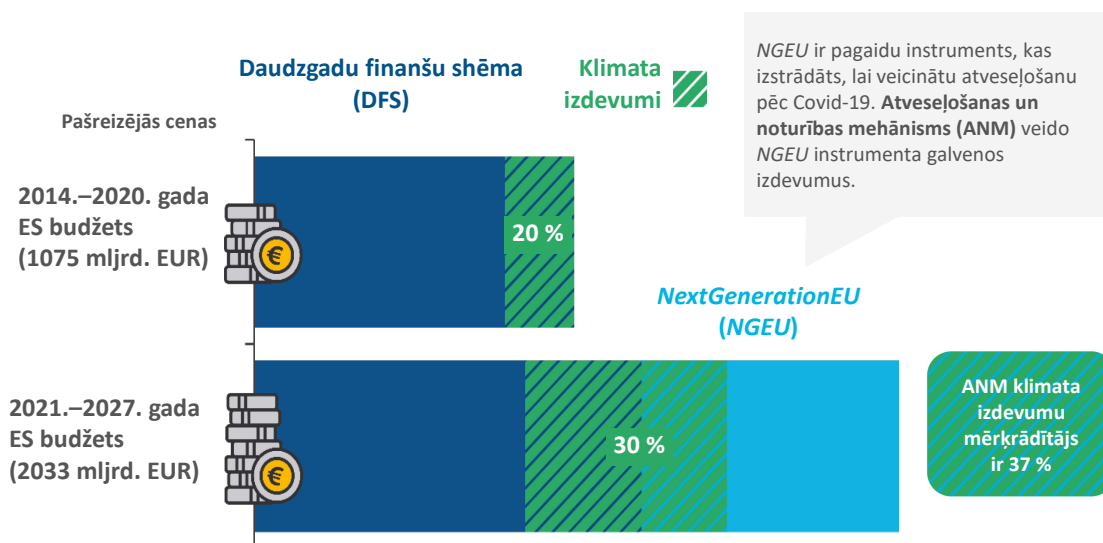
¹ Komisijas dienestu darba dokuments, *Impact Assessment Report*, SWD(2021) 621 final.

ES 27 dalībvalstīs kopā būtu vajadzīgi aptuveni vienu triljonu EUR lieli ikgadējie ieguldījumi² (t. i., kārtējie un papildu ieguldījumi).

12 ES apņēmas vismaz 20 % no sava 2014.–2020. gada budžeta izlietot klimatrīcībai. Komisija 2021. gada jūnijā ziņoja, ka ES iztērēja 20,1 % no tās 2014.–2020. gada budžeta jeb 216 miljardus EUR klimata pārmaiņu apkarošanai, sasniedzot 20 % siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķrādītāju³. [Īpašajā ziņojumā 9/2022](#) par klimata izdevumiem mēs konstatējām, ka Komisija ir pārvērtējusi klimata izdevumus vismaz par 72 miljardiem EUR, un tas nozīmē, ka no ES 2014.–2020. gada budžeta klimatrīcībai ir iztērēti aptuveni 13 %.

13 ES 2021.–2027. gadam ir noteikusi vispārēju mērķi klimatrīcībai tērēt 30 % no sava budžeta, kopā 610 miljardus EUR visā periodā jeb 87 miljardus EUR gadā. [6. attēlā](#) sniegts pārskats par ES izdevumiem tās klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai.

6. attēls. ES budžeta klimata izdevumu mērķrādītāji

Avots: ERP Īpašais ziņojums 09/2022, pamatojoties uz: Komisija, “Mūsdienīgs budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv. Daudz gadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam”, COM(2018) 321; Eiropadome, secinājumi, Eiropadomes ārkārtas sanāksme, EUCO 10/20, 2020, 7. lpp.; Komisija, *Guidance to Member States, Recovery and Resilience Plans*, SWD(2020) 205, 5. lpp.

² McKinsey & Company, *How the European Union could achieve net-zero emissions at net-zero cost*, 2020.

³ Komisija, 2020. gada pārvaldības un snieguma ziņojums par ES budžetu, I sējums.

14 Šie izdevumi no ES budžeta ir mazāk nekā 10 % no kopējiem aplēstajiem ieguldījumiem, kas vajadzīgi 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai (proti, 87 miljardi EUR salīdzinājumā ar vienu triljonu EUR, sk. **11.–13.** punktu), – lielākā daļa ieguldījumu būs jāveic no valstu un privātajiem līdzekļiem.

Revīzijas tvērums un pieeja

15 Mūsu galvenais revīzijas jautājums bija par to, vai ES balstās uz sekmīgām darbībām, lai sasniegtu savus 2030. gada mērķrādītājus enerģētikas un klimata jomā.

16 Mēs analizējām, vai 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu nodrošināja ES klimatrīcība un vai tie bija salīdzināmi ar citu attīstīto pasaules valstu rādītājiem. Pēc tam mēs pārbaudījām, vai ES ir ņēmusi vērā gūto pieredzi; to darījām vērtējot, vai Komisija un dalībvalstis ir apzinājušas darbības, kas ir (vai nav) sekmējušas 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu, un vai gūtā pieredze ir palīdzējusi veidot satvaru vēl vērienīgāku 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai.

17 Mēs nolēmām veikt šo darbu tagad, ņemot vērā sabiedrības lielo ieinteresētību šajā jomā. Izdarot secinājumus par sekmīgo praksi saistībā ar 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu, mēs ceram, ka mūsu ziņojums palīdzēs Komisijai izvērtēt NEKP projektus un dalībvalstīm – pabeigt to izstrādi. Ceram, ka mūsu ieteikumi būs noderīgi saistībā ar ES mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

18 Mēs pārbaudījām Komisijas darbu un analizējām datus par 1990.–2021. gada periodu, kurus galvenokārt nodrošināja *Eurostat* un Eiropas Vides aģentūra. Mēs arī aptaujājām iestādes no piecām dalībvalstīm (Vācijas, Īrijas, Itālijas, Polijas un Zviedrijas), kuras rada 48 % no ES siltumnīcefekta gāzu emisijām. Mēs izskatījām Kopīgā pētniecības centra un Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta novērtējumus un pētījumus un ņēmām vērā ERP līdzšinējo darbu.

Apsvērumi

ES ir sasniegusi savus 2020. gada mērķrādītājus, taču tās klimatrīcība vien to nenodrošināja

19 Komisija 2022. gada 18. oktobrī ziņoja, ka ES ir sasniegusi tās trīs 2020. gada mērķrādītājus klimata un enerģētikas jomā⁴. Lai ES varētu ņemt vērā gūto pieredzi saistībā ar šo sasniegumu, ir būtiski veikt izvērtēšanu un pārredzami ziņot par to, vai ES sniegumu ir nodrošinājusi tās klimatrīcība.

20 Turpmākajās iedaļās ir aprakstīta Covid-19 ietekme, neparedzētu IKP svārstību ietekme un tas, cik lielā mērā elastīguma iespējas ļāva dalībvalstīm sasniegt to 2020. gada mērķrādītājus.

Komisija nevērtēja, cik lielā mērā Covid-19 pandēmija ietekmēja ES 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu

21 Līdz n+2 gada martam dalībvalstīm jānosūta Komisijai dati par emisijām. Komisija līdz tā paša gada aprīlim nosūta ES konsolidētos datus Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām sekretariātam⁵. Mūsu [Īpašajā ziņojumā 18/2019](#) par siltumnīcefekta gāzu emisijām secinājām, ka ES emisiju dati ir pienācīgi paziņoti.

22 Kā redzams [1. attēlā](#), ES līdz 2020. gadam samazināja siltumnīcefekta gāzu emisijas par 31,9 %, tādējādi sasniedzot tās 2020. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju (samazinājums par 20 %). Siltumnīcefekta gāzu emisijas no 2019. gada līdz 2020. gadam, kas ir Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas lejupslīdes gads (-5,7 % no ES IKP), samazinājās par 8,4 % (samazinājums par 303 miljoniem tonnu CO₂ ekvivalenta). Tas bija lielākais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums laikposmā no 1990. līdz 2020. gadam.

⁴ 2022. gada ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli.

⁵ Sk. Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (UNFCCC).

23 Komisija savos ziņojumos ņēma vērā Covid-19 ietekmi uz ES 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu⁶. Tomēr tā nevērtēja Covid-19 pandēmijas precīzu devumu šo mērķrādītāju sasniegšanā. Mēs konstatējam, ka Vācija ziņoja par Covid-19 ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisijām (sk. [1. izcēlumu](#)). Mēs aplēsām 2020. gada ES siltumnīcefekta gāzu emisiju iespējamo apjomu, ja nebūtu Covid-19 pandēmijas, ekstrapolējot to no 2009.–2019. gada tendences un pieņemot, ka 2020. gadā būtu turpinājies lineārs gada vidējais samazinājums. Saskaņā ar šo pieeju ES siltumnīcefekta gāzu emisijas 2020. gadā būtu bijušas aptuveni -27 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, nevis -31,9 %. Šāds samazinājums joprojām ir lielāks par samazinājumu, ko prasīja 2020. gada mērķrādītājs. Provizoriskie EVA dati par 2021. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām norāda uz būtisku atsietena fenomenu, emisijām pieaugot par 5 % līdz 3460 miljoniem tonnu CO₂ ekvivalenta.

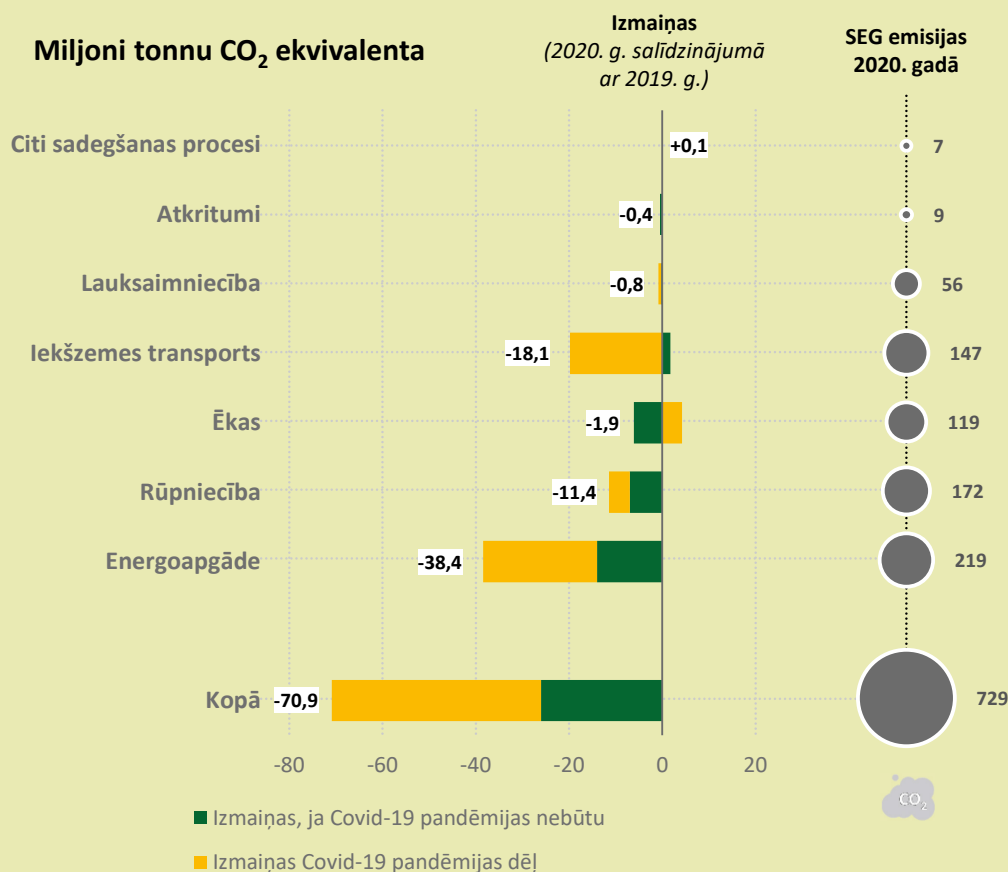
⁶ 2021. gada ES klimatrīcības progresa ziņojums;

2022. gada ziņojums par 2020. gada atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju sasniegšanu;

2022. gada ziņojums par 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanu.

1. izcēlums. Ziņošana par Covid-19 ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisijām Vācijā

Vācijā siltumnīcefekta gāzu emisijas no 2019. līdz 2020. gadam samazinājās par 8,9 % – no 800 līdz 729 miljoniem tonnu CO₂ ekvivalenta. Vācijas Klimata jautājumu ekspertu padome savā ziņojumā par siltumnīcefekta gāzu emisijām 2020. gadā iekļāva aplēsi par Covid-19 ietekmi katrā nozarē.

Avots: Eiropas Vides aģentūra un *Bericht zur Vorjahresschätzung der deutschen Treibhausgasemissionen für das Jahr 2020*.

Saskaņā ar šo aplēsi 63 % no kopējā samazinājuma (45 no 71 miliona tonnu) var attiecināt uz Covid-19 vienreizējo ietekmi. Ja šīs ietekmes nebūtu, emisijas būtu samazinājušās tikai par 3,3 % jeb aptuveni 26 miljoniem tonnu salīdzinājumā ar 2019. gadu. Šīs ietekmes novērtēšanai izmantotā metode ir balstīta uz 1995.–2019. gada periodā novēroto tendenču ekstrapolāciju uz 2020. gadu.

24 Dalībvalstis iesniedz *Eurostat* ikgadējus datus par savu enerģijas patēriņu⁷.

Pamatojoties uz šiem *Eurostat* verificētajiem datiem, Komisija uzrauga progresu virzībā uz 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju. Komisija izmanto enerģijas patēriņa datus arī, lai uzraudzītu virzību uz 2020. gada atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju, kur enerģijas patēriņš ir saucējs. Šīs daļas skaitītājs ir iegūts no datiem, ko dalībvalstis katru gadu ziņo *Eurostat*:

$$\text{atjaunīgās enerģijas īpatsvars} = \frac{\text{no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtas enerģijas patēriņš}}{\text{enerģijas patēriņš}}$$

25 Kā redzams **2. attēlā**, ES sasniedza savu 2020. gada atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju (20 %), 2020. gadā palielinot šo īpatsvaru līdz 22,1 %. No 2019. līdz 2020. gadam šis īpatsvars strauji palielinājās, daļēji tāpēc, ka Covid-19 pandēmijas dēļ ievērojami (par 7,4 %) samazinājās bruto galīgais enerģijas patēriņš. Mēs lēšam, ka, ja šāda krituma nebūtu, tad, pamatojoties uz 2009.–2019. gada datu ekstrapolāciju, atjaunīgās enerģijas īpatsvars 2020. gadā būtu bijis aptuveni 20,5 %, kas tikai nedaudz pārsniedz 20 % mērķrādītāju. Provizoriskie dati par atjaunīgās enerģijas īpatsvaru ES 2021. gadā liecina, ka tas saglabājās stabils, tuvu 2020. gada vērtībai, galvenokārt tāpēc, ka uz saucēju (bruto enerģijas galapatēriņš) ir atsitiena efekts.

26 Kā redzams **3. attēlā**, ES ir sasniegusi savu 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju, kas izteikts kā enerģijas patēriņš (-20 %). ES tas izdevās, samazinot savu enerģijas patēriņu par 24,6 % salīdzinājumā ar scenāriju, kad nekādas papildu darbības nav veiktas, proti, salīdzinājumā ar 2007. gadā veikto prognozi par patēriņa līmeni 2020. gadā. Laikposmā no 2019. līdz 2020. gadam enerģijas patēriņš samazinājās par 8,7 % – galvenokārt Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas lejupslīdes dēļ. Mēs lēšam, ka bez šā straujā krituma enerģijas patēriņš būtu samazinājies par 17,8 % (nevis par 24,6 %) salīdzinājumā ar bāzes scenāriju, pieņemot, ka gada vidējais samazinājums laikposmā no 2009. līdz 2019. gadam būtu turpinājies 2020. gadā. Tādējādi, ja nebūtu Covid-19 pandēmijas, ES 27 dalībvalstis, visticamāk, savu 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju nebūtu sasniegušas. Neskatoties uz Covid-19 pandēmijas izraisīto ekonomikas lejupslīdi, septiņas dalībvalstis (Austrija, Beļģija, Bulgārija, Vācija, Lietuva, Polija un Zviedrija) savus 2020. gada nacionālos mērķrādītājus nesasniedza. Provizoriskie dati liecina par būtisku atsitiena fenomenu, jo ES enerģijas patēriņš no 2020. līdz 2021. gadam palielinājās par 5,6 %. Tāpēc ES enerģijas patēriņš, kas 2020. gadā bija -

⁷ Sk. Regulu (EK) Nr. 1099/2008 par enerģētikas statistiku.

24,6 % (salīdzinājumā ar 2007. gadā prognozēto patēriņa pieaugumu), 2021. gadā bija tikai -20,3%, kas ir nedaudz mazāk par -20 % mērķrādītāju.

Komisija nevērtēja, cik lielā mērā neparedzētās IKP svārstības ietekmēja to, kā dalībvalstis sasniedza ES 2020. gada mērķrādītājus

27 Nacionālie mērķrādītāji siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, uz kuriem attiecas [Lēmums par kopīgiem centieniem](#), tika noteikti, kā bāzlīniju izmantojot 2005. gada emisiju līmeni⁸. ES vienojās, ka visiem mērķrādītājiem būtu jāpaliek 20 % robežās virs vai zem šīs bāzlīnijas. Galvenais kritērijs katras dalībvalsts mērķrādītāja noteikšanai bija relatīvais IKP uz vienu iedzīvotāju 2005. gadā.

28 Jo lielāks bija dalībvalsts IKP uz vienu iedzīvotāju 2005. gadā, jo vairāk tai bija jāsamazina siltumnīcefekta gāzu emisijas līdz 2020. gadam. Piemēram, Dānijai, Luksemburgai un Īrijai bija jāsamazina emisijas par 20 %, bet Zviedrijai – par 17 %. Jo zemāks IKP uz vienu iedzīvotāju, jo mazāks bija samazinājuma mērķrādītājs. Dažas dalībvalstis ar zemāko IKP uz vienu iedzīvotāju pat drīkstēja palielināt savas emisijas salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Piemēram, Bulgārijai un Rumānijai bija atļauts palielināt emisijas attiecīgi par 20 % un 19 %. Iemesls tam ir tāds, ka dalībvalstīm ar zemāku IKP uz vienu iedzīvotāju bija sagaidāms lielāks izaugsmes temps līdz 2020. gadam, kas radītu lielākas emisijas. Tām būtu arī mazāk līdzekļu, lai ieguldītu modernās tehnoloģijās, kas veicina energoefektivitāti un atjaunīgās enerģijas izmantošanu⁹. [I pielikumā](#) sniegts pārskats par šiem mērķrādītājiem un katras dalībvalsts sasniegumiem.

29 [Atjaunojamo energoresursu direktīva](#) noteica nacionālos mērķrādītājus¹⁰, pamatojoties uz to pašu pamatprincipu, proti, relatīvo IKP uz vienu iedzīvotāju¹¹. [II pielikumā](#) sniegts pārskats par šiem mērķrādītājiem un katras dalībvalsts sasniegumiem.

⁸ Lēmums Nr. 406/2009/EK, 3. pants.

⁹ Eiropadomes 2007. gada marta secinājumi, 33. punkts.

¹⁰ Direktīva 2009/28/EK, 3. pants.

¹¹ Ietekmes novērtējums SEC(2008) 85, 12. punkts.

30 Energoefektivitātes jomā [Energoefektivitātes direktīvā](#) dalībvalstīm tika izvirzīta prasība noteikt savus indikatīvos mērķrādītājus kā valsts ieguldījumu ES kopējā 2020. gada mērķrādītāja sasniegšanā. To darot, dalībvalstīm bija jāņem vērā tādi faktori kā rentabilitāte un IKP prognozes. Tām bija arī jānodrošina, ka to kopējais vērienīgums ir pietiekams, lai sasniegtu 2020. gada ES mērķrādītāju¹². [III pielikumā](#) sniegts pārskats par šiem mērķrādītājiem un katras dalībvalsts sasniegumiem.

31 Tādējādi prognozētajam IKP pieaugumam bija būtiska nozīme, nosakot nacionālos mērķrādītājus 2020. gadam. Tomēr vairāku dalībvalstu IKP nepieauga tā, kā tika prognozēts, galvenokārt 2009. gada finanšu krīzes dēļ, kas samazināja ES IKP par 4,5 %¹³. Tas kopumā samazināja enerģijas patēriņu un veicināja to, ka deviņas dalībvalstis savus 2020. gada mērķrādītājus attiecībā uz atjaunīgo enerģiju sasniedza jau 2014. gadā, proti, piecus gadus pēc mērķrādītāju noteikšanas (sk. [2. izcēlumu](#)). Covid-19 pandēmija, kas 2020. gadā izraisīja ES IKP kritumu par 5,7 %, arī ietekmēja ES mērķrādītāju vispārēju sasniegšanu. Piemēram, 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju, kas vairākos Komisijas un Eiropas Vides aģentūras ziņojumos¹⁴ tika atzīts par praktiski nesasniedzamu, Covid-19 pandēmijas ietekmes dēļ bija iespējams sasniegt.

2. izcēlums

Piemēri par dalībvalstīm, kuras agri sasniedza savus 2020. gada mērķrādītājus atjaunīgās enerģijas jomā

Līdz 2014. gadam deviņas dalībvalstis (Bulgārija, Čehija, Igaunija, Horvātija, Itālija, Lietuva, Rumānija, Somija un Zviedrija) jau bija sasniegušas savus 2020. gada mērķrādītājus, kas bija noteikti 2009. gadā.

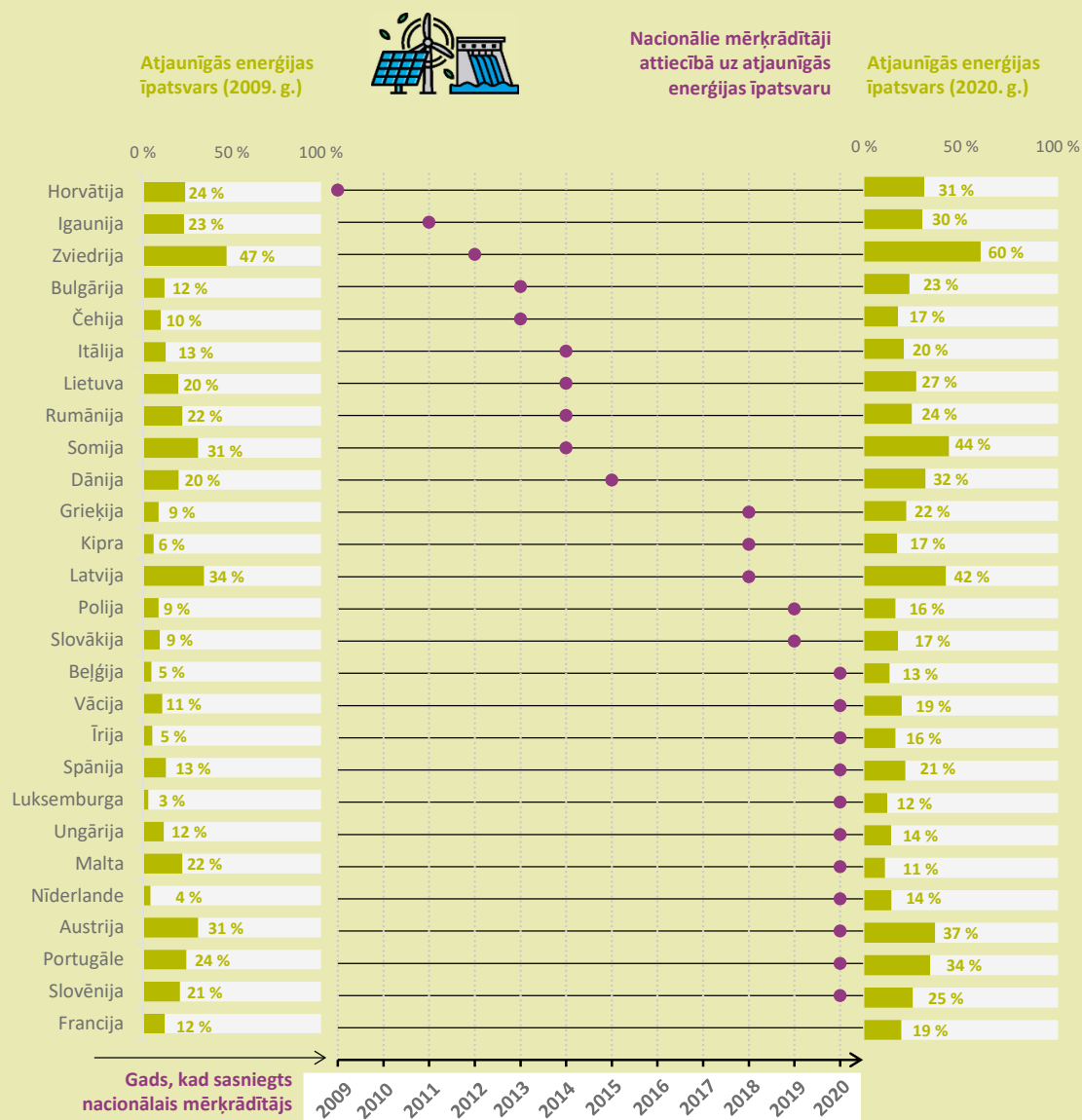
¹² Direktīva 2012/27/ES, 3. pants.

¹³ Eurostat.

¹⁴ 2020. gada ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli, COM(2020) 950.

EVA ziņojums Nr. 13/2020, *Trends and projections in Europe 2020*.

Dalībvalstu panāktais progress virzībā uz nacionālo atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju sasniegšanu

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

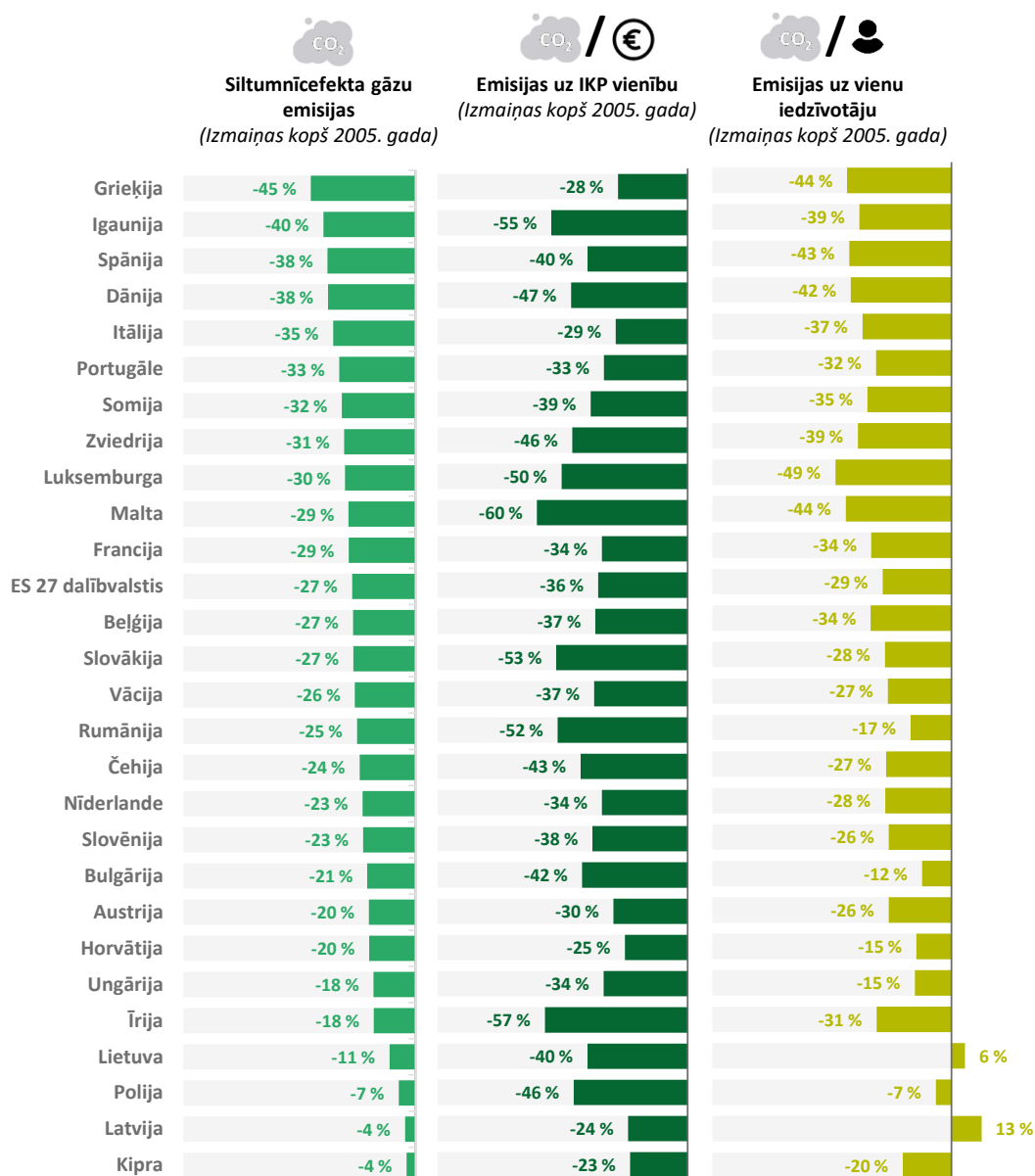
Horvātija jau 2009. gadā – pirms pievienošanās ES 2013. gadā – bija sasniegusi savu 20 % atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju.

32 Papildus ziņojumiem par siltumnīcefekta gāzu emisijām un energoefektivitāti Komisija ziņo arī par tādiem siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitātes rādītājiem kā emisijas uz IKP vai uz vienu iedzīvotāju.

33 Šie intensitātes rādītāji var būt noderīgi, lai novērtētu progressa virzītājus ceļā uz klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu, jo īpaši, ja IKP pieaugums nav tāds, kā prognozēts. Tā tas bija laikposmā no 2005. līdz 2020. gadam finanšu krīzes un Covid-19 pandēmijas dēļ.

34 Intensitātes rādītāju izmantošana ļautu nodalīt dalībvalstu rīcībpolitikas un tehnoloģiskā progresa nodrošināto sniegumu mērķrādītāju sasniegšanā no citu faktoru ietekmes, piemēram, ekonomikas cikla vai iedzīvotāju skaita izmaiņām. **7. attēlā** ir redzamas katras dalībvalsts kopējā siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoma izmaiņas, emisijas uz vienu IKP vienību un emisijas uz vienu iedzīvotāju. Ir redzams, ka dažas dalībvalstis, kuras 2005.–2020. gada periodā ir sasniegušas labākos rezultātus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā (**7. attēla** pirmā sleja), piemēram, Grieķija un Itālija, būtu uzrādījušas sliktāku sniegumu nekā lielākā daļa dalībvalstu, ja tiktu ņemtas vērā emisijas uz IKP (**7. attēla** otrā sleja). Ja tiktu ņemtas vērā emisijas uz vienu iedzīvotāju (**7. attēla** trešā sleja), sliktāks sniegums būtu tādām dalībvalstīm kā Rumānija vai Bulgārija. No otras puses, Īrijai vai Maltai būtu labāki rādītāji, ja tiktu izmantoti emisiju intensitātes rādītāji.

7. attēls. Kopējo siltumnīcefekta gāzu emisiju, emisiju uz IKP vienību un emisiju uz vienu iedzīvotāju izmaiņas 2005.–2020. gada periodā

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem.

35 Tomēr mēs konstatējam, ka, vērtējot dalībvalstu sniegumu, Komisija neizmantoja esošos ziņojumus par intensitātes rādītājiem, lai analizētu progressa virzītājus un ieteiktu uzlabojumus klimatrīcības un enerģētikas jomā.

Trūkst pārredzamības attiecībā uz to, kā elastīguma iespējas ļāva dalībvalstīm rentabli sasniegt savus mērķrādītājus

36 Daži nacionālie mērķrādītāji bija saistoši, bet citi tādi nebija:

- o siltumnīcefekta gāzu emisiju apakšmērķrādītājs, uz kuru attiecās Lēmums par kopīgiem centieniem (sk. **03.** punktu), tika sadalīts saistošos nacionālajos mērķrādītājos. Cits siltumnīcefekta gāzu emisiju apakšmērķrādītājs (ETS aptvertajās nozarēs) netika sadalīts nacionālos mērķrādītājos, jo ETS nodrošina ES mēroga tirgu ekonomikas dalībniekiem;
- o atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītājs tika izteikts saistošos nacionālajos mērķrādītājos;
- o energoefektivitātes mērķrādītājs tika izteikts indikatīvos (proti, nesaistošos) nacionālajos mērķrādītājos.

37 Ja saistošie mērķrādītāji netiek sasniegti, Komisija var sākt korektīvus pasākumus, kuriem vajadzības gadījumā seko pienākumu neizpildes procedūras. Šīs procedūras var novest pie tā, ka Tiesa piemēro dalībvalstij sankcijas par nespēju sasniegt tās mērķrādītājus. Saistoši nacionālie mērķrādītāji parasti stiprina dalībvalstu apņemšanos, nodrošina skaidrību ieguldītājiem un sekmē tehnoloģiju pastāvīgu attīstību¹⁵. Turpretī indikatīvo mērķrādītāju izpildi nevar uzspiest. Taču tie var veicināt progresu, un tos var izmantot kā kritērijus dalībvalstu starpā, tāpat arī indikatīvie mērķrādītāji var atvieglot vienošanos par vērienīgākiem mērķrādītājiem. Gūtā pieredze saistībā ar 2020. gada mērķrādītājiem liecina, ka energoefektivitātes mērķrādītāju, kas nebija sadalīts saistošos nacionālajos mērķrādītājos, bija visgrūtāk sasniegt (sk. **26.** punktu).

38 Saskaņā ar tiesisko regulējumu 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai (sk. **05.** punktu) saistoši nacionālie mērķrādītāji ir noteikti tikai siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas Kopīgo centienu regula. Gan 2030. gada nacionālie mērķrādītāji energoefektivitātes jomā, gan arī atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāji dalībvalstīm ir indikatīvi. Šo pieeju apstiprina priekšlikumi paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %”.

39 Tiesību aktos arī noteikts, ka dalībvalstis var izmantot konkrētas “elastīguma iespējas”, lai sasniegtu savus nacionālos mērķrādītājus, ja tie ir saistoši. Tam bija jāpastiprina “Kopienas kopējo saistību vispārējā izmaksu lietderība”¹⁶ un jārada “iespēja

¹⁵ Direktīva 2009/28/EK, 13. apsvērums.

¹⁶ Lēmums Nr. 406/2009/EK, 10. apsvērums.

samazināt izmaksas, kas ir saistītas ar (..) mērķu sasniegšanu”¹⁷. Turpmākajās iedaļās paskaidrots, kā saistošu mērķrādītāju un ar tiem saistīto elastīguma iespēju izmantošana ietekmēja mērķrādītāju sasniegšanu.

Elastības iespēju izmantošana saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājiem

40 Dalībvalstis varēja izmantot šādas elastības iespējas, lai sasniegtu 2020. gada apakšmērķrādītāju attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām, uz ko attiecas [Lēmums par kopīgiem centieniem](#)¹⁸:

- pārnest attiecīgajā gadā panākto papildu samazinājumu uz nākamajiem gadiem līdz 2020. gadam;
- iepriekš iztērēt līdz 5 % no nākamā gada emisiju sadales apjoma;
- iegādāties emisiju iedales apjomu no citām dalībvalstīm; kā arī
- izmantot starptautiskus kredītus — ieguldījumus projektos, kuri ir samazinājuši emisijas jaunattīstības valstīs vai citās attīstītajās valstīs.

41 Trīs dalībvalstis (Vācija, Īrija un Malta) savu 2020. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju nesasniedza saviem spēkiem. Tās 2013.–2020. gada periodā no citām dalībvalstīm, kuras pārsniedza savus mērķrādītājus, iegādājās siltumnīcefekta gāzu emisiju iedales apjomu kopumā 17 miljonu tonnu CO₂ekvivalenta apmērā (sk. [40.](#) punkta trešo ievilkumu). Īrija arī izmantoja starptautiskos kredītus kopā 8,2 miljonu tonnu CO₂ ekvivalenta apmērā (sk. [40.](#) punkta ceturto ievilkumu). Minētais apjoms kopā veidoja 8,4 % no emisijām, ko šīs trīs dalībvalstis bija spējušas samazināt ar savu rīcību (299 miljoni tonnu CO₂ ekvivalenta). Viena no piecām mūsu aptaujātajām dalībvalstīm, proti, Zviedrija, paskaidroja, ka tā nepārdeva savu mērķrādītāju pārsniegumu citām dalībvalstīm, lai uzlabotu ES sistēmas vidisko integritāti.

42 Dalībvalstis nosaka pārskaitītā emisiju iedales apjoma cenu, pamatojoties uz divpusēju nolīgumu, kas ir konfidenciāls. Salīdzināšanai, piemērojot [ETS vidējo cenu 39,9 EUR par tonnu CO₂ ekvivalenta 2021. gadā](#), šādu iepirkumu vērtība būtu 790 miljoni EUR.

43 [Lēmumā par kopīgiem centieniem](#) ir noteikts, ka Komisijai ir jāpieņem pasākumi, lai uzlabotu šādas pārskaitīšanas pārredzamību. Komisija no dalībvalstīm saņem informāciju

¹⁷ Direktīva 2009/28/EK, 36. apsvērumš.

¹⁸ Lēmums Nr. 406/2009/EK, 3. un 5. pants.

par pārskaitīto emisiju apjomu un atsevišķu dalībvalstu darījumu cenu. Komisija saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 749/2014 publicē informāciju par pārskaitīto apjomu, bet ne par cenu. Pārredzamības trūkums attiecībā uz cenu, ko maksā dalībvalstis, apgrūtina iedzīvotāju un ieinteresēto personu spēju noteikt, vai ar elastības iespējām tiek sasniegts iecerētais mērķis uzlabot mērķrādītāju sasniegšanas vispārējo rentabilitāti (sk. 39. punktu). Saskaņā ar Regulu 2018/1999 Komisijai no 2023. gada būs jāpublicē pārskaitījumu cenu diapazons¹⁹, bet ne individuālu pārskaitījumu cenas.

Elastības iespēju izmantošana attiecībā uz atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju

44 Lai sasniegtu atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju, dalībvalstis varēja izmantot šādas elastības iespējas²⁰:

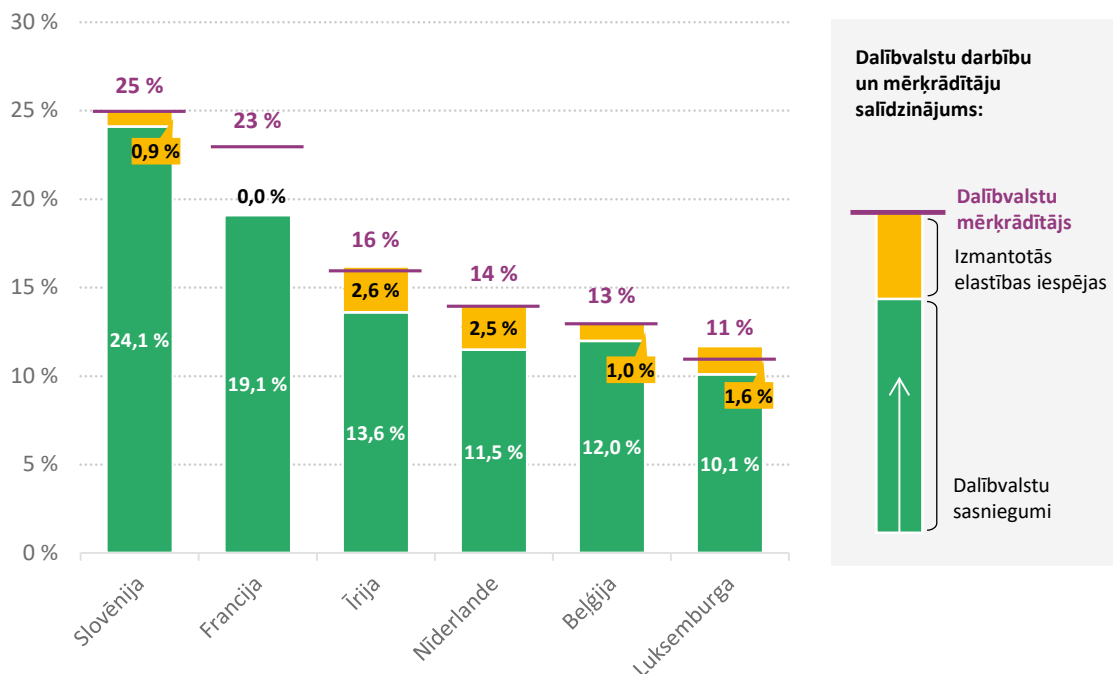
- savstarpēji pirkt un pārdot atjaunīgās enerģijas daudzumu;
- īstenot dalībvalstu kopējus projektus;
- īstenot kopējus dalībvalstu un trešo valstu projektus; kā arī
- īstenot kopējas atbalsta shēmas, lai veicinātu atjaunīgās enerģijas ražošanu vienas vai vairāku dalībvalstu teritorijā.

45 Sešas dalībvalstis (Beļģija, Īrija, Francija, Luksemburga, Nīderlande un Slovēnija) savu atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāju sasniedza, pamatojoties ne tikai uz savu klimatrīcību. Tām bija jāiegādājas enerģijas daudzums no citām dalībvalstīm, kuras savus mērķrādītājus pārsniedza (sk. 44. punkta pirmo ievilkumu). Līdz 2023. gada aprīlim Francija vēl nebija iegādājusies trūkstošo daudzumu, lai sasniegtu savu mērķrādītāju. **8. attēlā** redzams, cik tuvu šīs sešas dalībvalstis bija sava nacionālā mērķrādītāja sasniegšanai pirms elastības iespēju izmantošanas.

¹⁹ Regula 2018/1999, 26. pants 3. punkts un V pielikuma f) punkts.

²⁰ Direktīva 2009/28/EK, 6., 7., 9. un 11. pants.

8. attēls. Sešu dalībvalstu progress virzībā uz nacionālā atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāja sasniegšanu pirms atjaunīgās enerģijas daudzuma iegādes

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Komisijas sniegtajiem datiem.

46 Šīs sešas dalībvalstis no citām dalībvalstīm kopumā iepirka 22 137 miljonus GWh atjaunīgās enerģijas. Komisija nepublicē dalībvalstu atsevišķu darījumu cenu. Atjaunojamo energoresursu direktīvā noteikta prasība Komisijai publicēt informāciju par cenu apkopotā veidā²¹. 2018. gadā pārskatītā Atjaunojamo energoresursu direktīva²² šādu prasību Komisijai neparedz. Pārredzamības trūkums attiecībā uz to, kā dalībvalstis sasniedz savus saistošos nacionālos mērķrādītājus, izmantojot elastības iespējas, apgrūtina iedzīvotāju un ieinteresēto personu spēju noteikt, vai ar elastības iespējām tiek sasniegts iecerētais mērķis uzlabot mērķrādītāju sasniegšanas vispārējo rentabilitāti (sk. 39. punktu).

²¹ Direktīva 2009/28/EK, 6. panta 2. punkts un 24. panta 2. punkts.

²² Direktīva (ES) 2018/2001.

ES starptautiskā līmenī ir salīdzinoši labi rezultāti siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā, taču visas emisijas netiek uzskaitītas

47 ES ir apņēmusies būt globāla līdere pārejā uz klimatneitralitāti²³. Tas nozīmē, ka tai būtu jāsasniedz labi rezultāti salīdzinājumā ar citām attīstītajām valstīm siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas jomā un savos ziņojumos jāiekļauj visas siltumnīcefekta gāzu emisijas, tostarp tās, ko rada importētās preces un starptautiskā aviācija un kuģniecība.

48 Mēs salīdzinājam ES un citu pasaules valstu progresu virzībā uz ES siltumnīcefekta gāzu emisiju mērķrādītāja sasniegšanu. Šis mērķrādītājs ir vienīgais no trim ES pamatmērķrādītājiem, par kuru ir pieejami ar citām valstīm salīdzināmi dati.

ES starptautiskā līmenī ir salīdzinoši labi rezultāti siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā

49 Lai panāktu klimatneitralitāti, ES mērķis ir atsaistīt siltumnīcefekta gāzu emisijas no ekonomikas izaugsmes²⁴, proti, samazināt emisijas, vienlaikus saglabājot ekonomikas izaugsmi. Šajā iedaļā mēs vērtējam ES sasniegumus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas jomā globālā kontekstā, salīdzinot tos ar citu attīstīto valstu sasniegumiem.

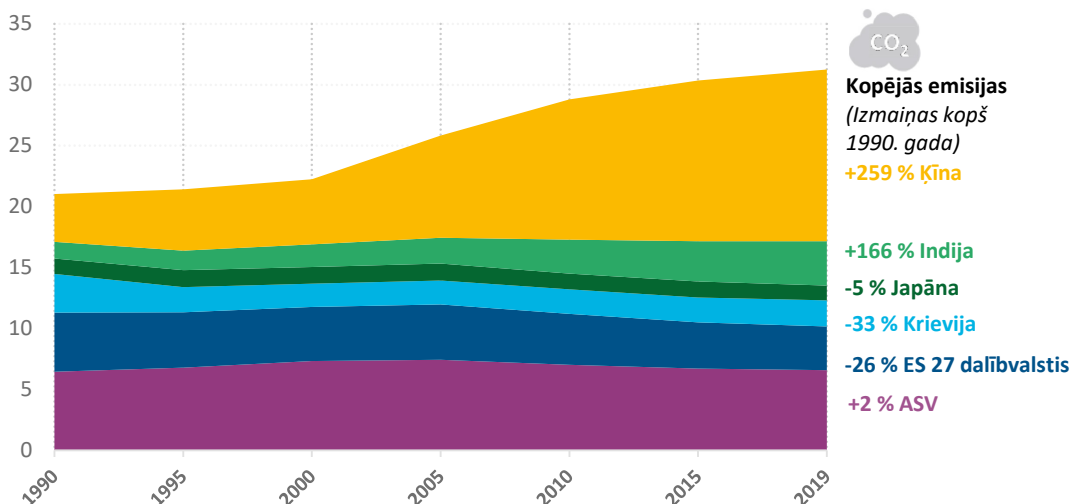
50 *9. attēlā* ir redzamas siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas pasaules lielākajās attīstītajās valstīs, kuras kopā rada vairāk nekā 60 % no pasaules emisijām. Pasaules emisijas laikposmā no 1990. līdz 2019. gadam palielinājās par 57 %, savukārt ES 27 dalībvalstu emisijas samazinājās par 26 %. Rezultātā ES emisiju īpatsvars pasaules emisijās attiecīgajā laikposmā samazinājās no 15,3 % līdz 7,9 %.

²³ COM(2018) 773, "Tīru planētu visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku", 3. lpp.
Regula (ES) 2021/1119, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru ("Eiropas Klimata akts"), 16. un 17. apsvērums.

²⁴ Eiropas zaļais kurss, COM(2019) 640, 1. lpp.

9. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas visā pasaulē 1990.–2019. gada periodā

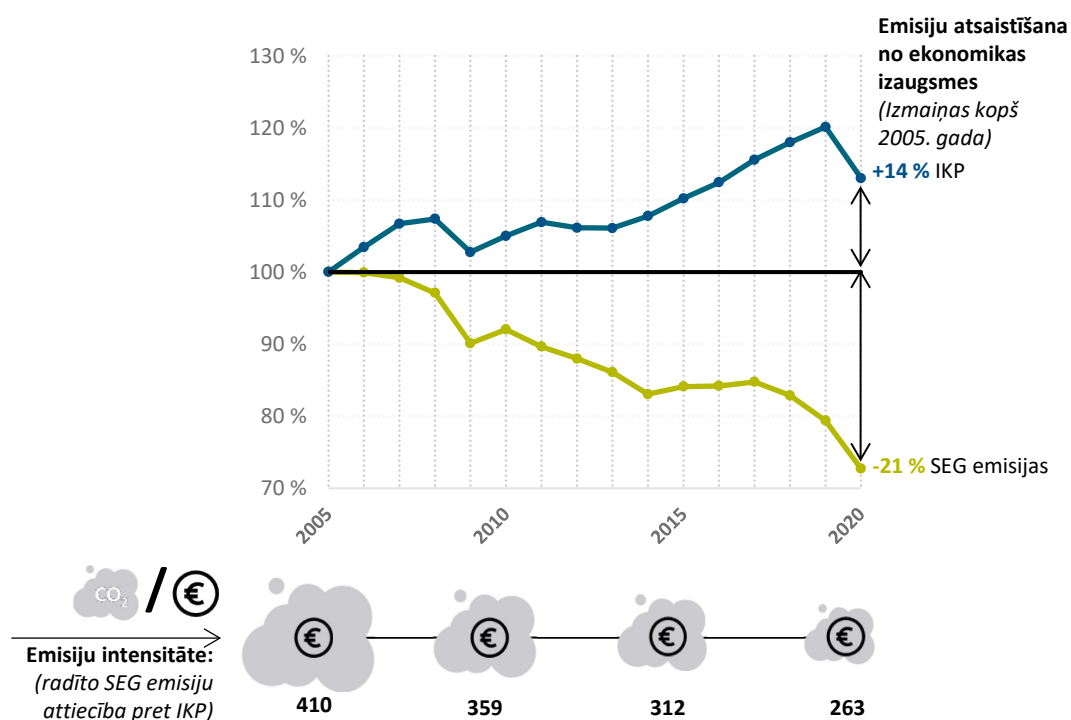
Miljardi tonnu CO₂ ekvivalenta

Avots: par ASV, ES, Japānu un Krieviju – ERP, pamatojoties uz UNFCCC; par Indiju un Ķīnu – PBL Nīderlandes Vides novērtējuma aģentūra, 2021. gada ziņojums.

51 Tas ir saistīts arī ar to, ka ES ir izdevies atsaistīt emisijas no ekonomikas izaugsmes, kā redzams **10. attēlā**.

10. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisiju atsaistīšana no ekonomikas izaugsmes

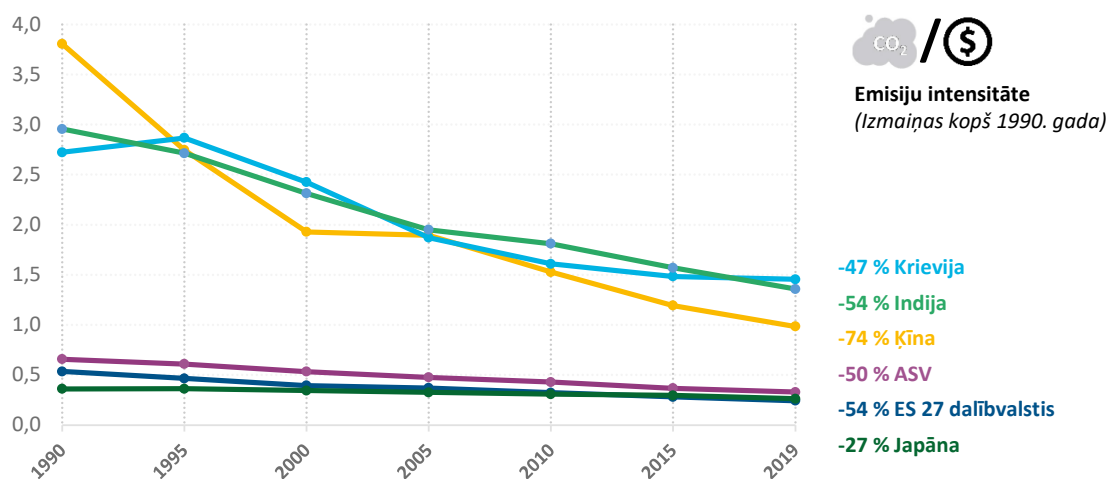

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem.

52 ES ir labi rezultāti arī salīdzinājumā ar citām lielām tautsaimniecībām emisiju intensitātes un IKP attiecības ziņā (proti, siltumnīcefekta gāzu emisijas/IKP), jo īpaši salīdzinājumā ar ASV un Japānu, kuru sākotnējais emisiju intensitātes līmenis 1990. gadā bija līdzīgs (sk. [11. attēlu](#)).

11. attēls. Emisiju intensitātes attiecības pret IKP izmaiņas visā pasaulē

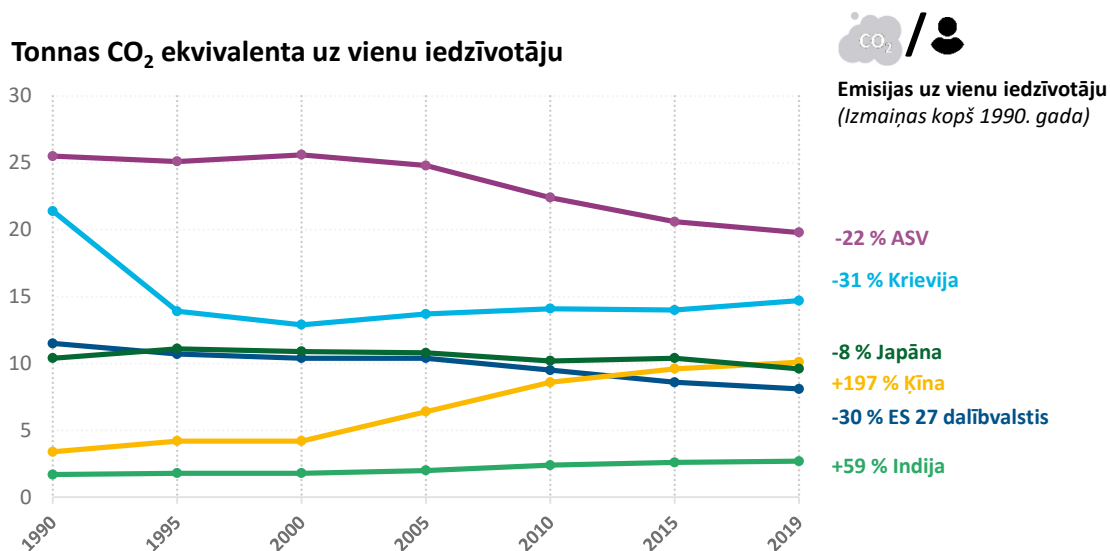
Kilogrami CO₂ ekvivalenta/IKP

Avots: ERP, pamatojoties uz [UNFCCC](#).

53 ES ir arī labi emisiju intensitātes uz vienu iedzīvotāju rādītāji (proti, siltumnīcefekta gāzu emisijas uz vienu iedzīvotāju) – sk. [12. attēlu](#), jo īpaši salīdzinājumā ar Japānu, kuras sākotnējais emisiju intensitātes līmenis 1990. gadā bija līdzīgs.

12. attēls. Emisiju intensitātes uz vienu iedzīvotāju izmaiņas visā pasaulē

Avots: ERP, pamatojoties uz *UNFCCC*.

Siltumnīcefekta gāzu emisiju uzskaitē nav ņemtas vērā neto emisijas no importētām precēm

54 Laikposmā no 1990. līdz 2019. gadam ES dekarbonizēja savu ekonomiku ātrāk nekā citas lielās tautsaimniecības. Tomēr patlaban ziņošana visā pasaulē pamatojas uz “ražošanā balstītu” pieeju, kas paredz, ka emisijas tiek uzskaitītas vietā, kur produktus ražo un kur rodas emisijas²⁵. Piemērojot šo pieeju, netiek ņemta vērā “oglekļa emisiju pārvirze”, kas attiecas uz situāciju, kad uzņēmumi pārceļ ražošanu uz citām valstīm, piemēram, ar mazākiem emisiju ierobežojumiem²⁶.

55 Ja ES izmantotu “patēriņā balstītu” pieeju, saskaņā ar kuru emisijas ietver “oglekļa emisiju pārvirzi” un emisijas aprēķina, pamatojoties uz to, kur produkti tiek patērēti, nevis to, kur tie tiek ražoti, ES emisijas saskaņā ar aplēsēm būtu aptuveni par 8 % lielākas par patlaban ziņoto līmeni²⁷, proti, tie būtu vēl 300 miljoni tonnu CO₂. Tas tā ir tāpēc, ka ES ir preču neto importētāja no pārējās pasaules.

²⁵ Pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*).

²⁶ Eiropas Komisija, oglekļa emisiju pārvirze.

²⁷ Komisijas Kopīgā pētniecības centra un *Eurostat* aplēses dokumenta “Ilgspējīga attīstība Eiropas Savienībā” 342. lpp., 2022. gada maijs.

56 Līdz šim nav pieņemta metodika, kas tiktu piemērota starptautiskā mērogā, lai mērītu “oglekļa emisiju pārvirzi” un ziņotu par to. Viena no piecām mūsu aptaujātajām dalībvalstu iestādēm, konkrēti, Zviedrijā, ir ierosinājusi valsts tiesību aktu, lai valsts siltumnīcefekta gāzu emisijās tiktu iekļautas arī tās emisijas, kas radušās trešās valstīs, kuras ražo Zviedrijā importētās preces (sk. [3. izcēlumu](#)).

3. izcēlums

Zviedrija ir ierosinājusi tiesību aktu, lai, ziņojot par tās nacionālo siltumnīcefekta gāzu emisiju mērķrādītāju, ņemtu vērā arī oglekļa emisiju pārvirzi

Zviedrijas valdība 2022. gada aprīlī [ierosināja](#) Zviedrijas nacionālajā siltumnīcefekta gāzu emisiju mērķrādītājā iekļaut arī importēto preču emisijas, kas radušās ārvalstīs. Saskaņā ar Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūras datiem aptuveni 60 % no Zviedrijas kopējām siltumnīcefekta gāzu emisijām rodas ārvalstīs.

Ja Parlaments pieņems šo priekšlikumu, Zviedrija kļūs par pirmo valsti pasaulē, kas uzņemsies atbildību par importēto preču oglekļa pēdu.

57 2021. gadā Komisija kā daļu no paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” ierosināja vairākās nozarēs (piemēram, dzelzs un tērauda nozarē un cementa nozarē) ieviest [oglekļa ievēdkorekcijas mehānismu](#)²⁸. Šis mehānisms oglekļa saturam importētajās precēs piešķirs tādu pašu cenu, kāda tiek piemērota oglekļa saturam ES ražotajās precēs, pieprasot ārpus ES ražoto preču importētājiem iegādāties oglekļa ievēdkorekcijas mehānisma sertifikātus. Izmantojot šo mehānismu, ES sāks apkopot datus par “oglekļa emisiju pārvirzi”, kas varētu veicināt emisiju mērīšanu, izmantojot “patēriņā balstītu” pieeju.

Siltumnīcefekta gāzu emisiju uzskaitē nav ņemtas vērā starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītās emisijas

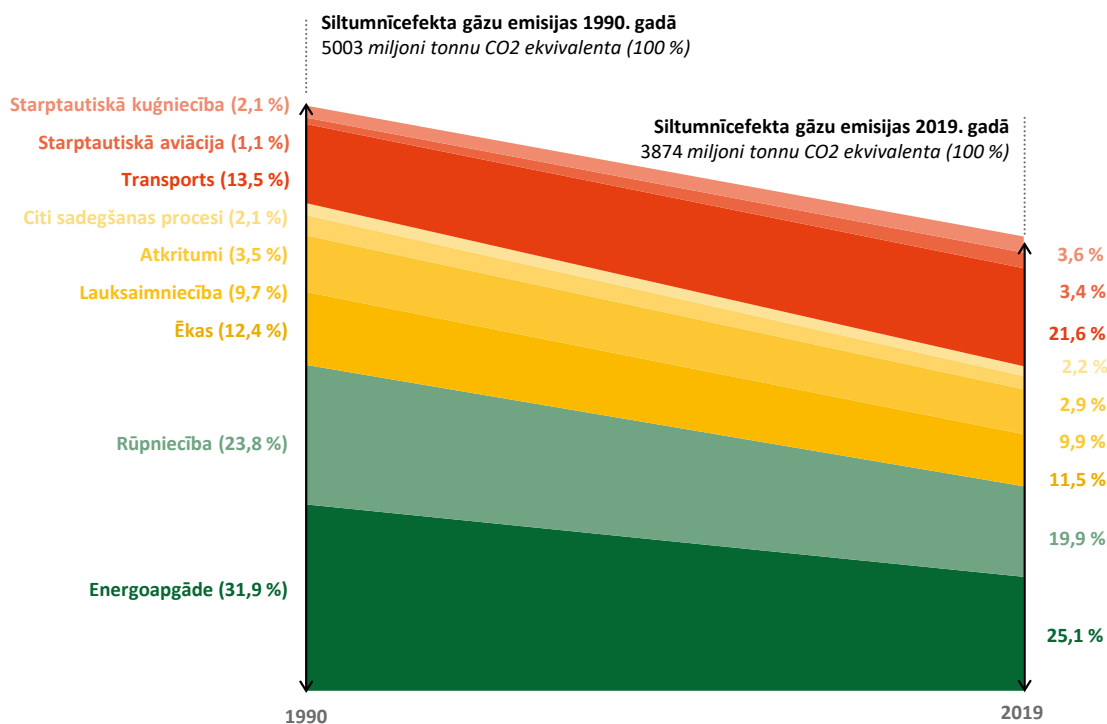
58 Patlaban – kamēr Starptautiskās Civilās aviācijas organizācijas paspārnē nav panākta vienošanās par pasaules mēroga risinājumu²⁹ – pasaulē ziņojumos netiek iekļautas arī starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītās emisijas. ES 2019. gadā šīs nozares radīja attiecīgi 3,4 % un 3,6 % no kopējām siltumnīcefekta gāzu emisijām. Tās ir divas nozares, kurās siltumnīcefekta gāzu emisijas 1990.–2019. gada periodā palielinājās

²⁸ Priekšlikums regulai, ar ko izveido oglekļa ievēdkorekcijas mehānismu. [COM\(2021\) 564](#).

²⁹ Eiropas Komisija, *Reducing emissions from aviation*.

visvairāk (sk. [13. attēlu](#)). Piemēram, starptautiskās aviācijas radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas palielinājās par 146 %, bet kopējās ES siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājās par 26 % (sk. [15. attēlu](#)).

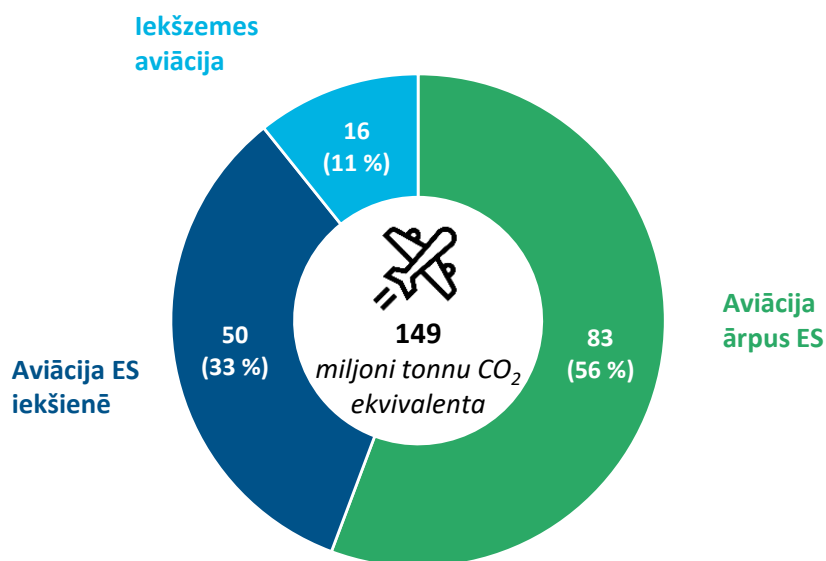
13. attēls. ES siltumnīcefekta gāzu emisijas atsevišķās nozarēs, 1990. un 2019. gads

Avots: ERP, pamatojoties uz 2022. gada Eiropas Vides aģentūras publicēto pārskatu par siltumnīcefekta gāzu emisijām.

59 Lai gan iekšzemes aviācijas (lidojumi dalībvalsts iekšienē) radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas tika iekļautas attiecīgajā ES 2020. gada mērķrādītājā, starptautiskās aviācijas (ES iekšējie lidojumi un lidojumi ārpus ES) radītās emisijas netika tajā iekļautas. Starptautiskās aviācijas radītās emisijas veido gandrīz 90 % no aviācijas nozares siltumnīcefekta gāzu emisijām (sk. [14. attēlu](#)).

14. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisiju sadalījums aviācijas nozarē

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem.

60 2021. gadā ES spēra pirmo soli starptautiskās aviācijas un kuģniecības radīto emisiju uzskaitē, iekļaujot ES iekšienē radītās aviācijas un kuģniecības siltumnīcefekta gāzu emisijas ES 2030. gada mērķrādītājā (-55 %). Ārpus ES radītās aviācijas un kuģniecības emisijas šajā mērķrādītājā joprojām netiek iekļautas. Aviācijas nozarē ārpus ES radītās emisijas veido 56 % no visām emisijām (sk. [14. attēlu](#)).

Komisija ir labi informēta par nozaru pienesumu saistībā ar mērķrādītājiem, taču tai trūkst būtiskas informācijas par mērķrādītāju sasniegšanas rentabilitāti

61 Lai ES varētu ņemt vērā pieredzi saistībā ar 2020. gada klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu, Komisijai, izvērtējot dalībvalstu ieguldījumu, būtu jānosaka nozares un politikas jomas, kas sekmējušas šo mērķrādītāju sasniegšanu, pamatojoties uz informāciju, kas paziņota saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem³⁰. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tādu rīcībpolitiku noteikšanai, kas ļauj ES rentablā veidā³¹ sasniegt tās mērķrādītājus. Pamatojoties uz minēto novērtējumu, Komisijai būtu jāuzņemas iniciatīvas, lai veicinātu vērienīgāku 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanu.

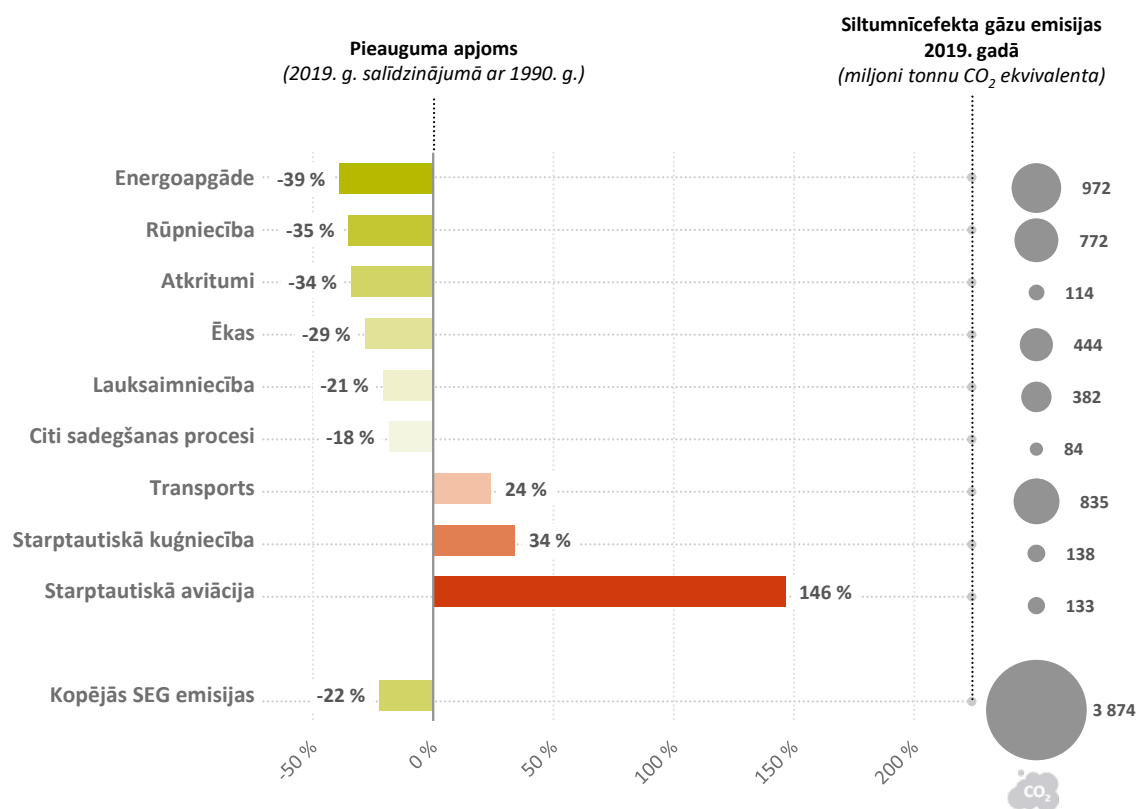
Komisija ir noteikusi nozares, kas sekmīgi palīdz sasniegt mērķrādītājus

62 Komisija ir labi informēta par to, kā dažādas nozares palīdz sasniegt trīs pamatmērķrādītājus, un šo informāciju tai nodrošina ziņošanas sistēma, ko pārvalda *Eurostat* un Eiropas Vides aģentūra (EVA), pamatojoties uz dalībvalstu datiem. **15. attēlā** ir redzamas siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas ES nozarēs no 1990. līdz 2019. gadam, kas ir gads pirms Covid-19 pandēmijas.

³⁰ Eiropas Klimata akts (Regula (ES) 2021/1119), 36. apsvēruma un 6. pants.
Pārvaldības regula (Regula (ES) 2018/1999), 18.–21. pants un 29.–32. pants.
Regula (ES) Nr. 525/2013 par mehānismu siltumnīcefekta gāzu emisiju pārraudzībai un ziņošanai un citas informācijas ziņošanai saistībā ar klimata pārmaiņām.

³¹ Eiropas Klimata akts (Regula (ES) 2021/1119), 4. apsvēruma.
Komisijas paziņojums "Gatavi mērķrādītājam 55 %": ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti, (COM(2021) 550 final), 2. lpp.
Impact assessment accompanying the Package of Implementation measures for the EU's objectives on climate change and renewable energy for 2020, (SEC(2008) 85 C6-0041/080, 3. lpp.

15. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas ES nozarēs, 1990.–2019. gads

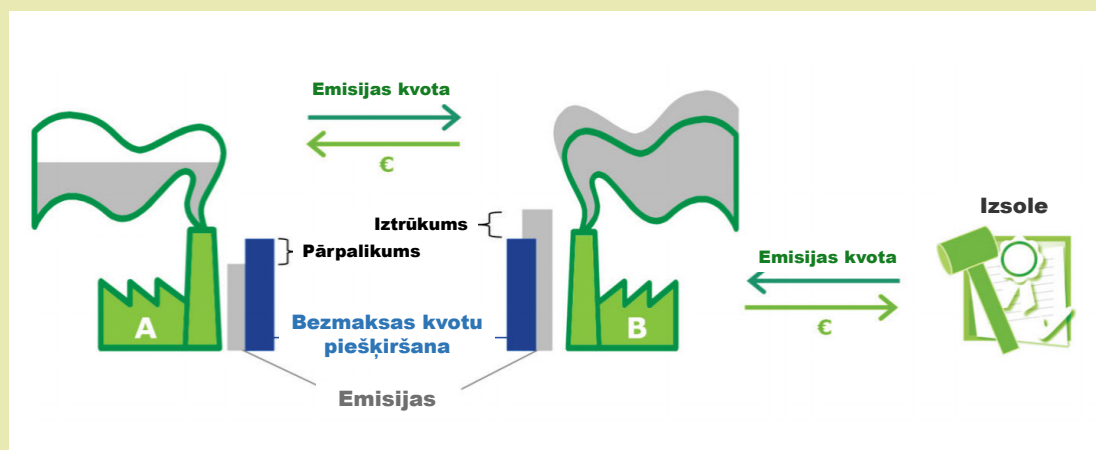
Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem.

63 ES siltumnīcefekta gāzu emisiju kopējo samazinājumu galvenokārt veicināja ETS aptvertās nozares, proti, energoapgāde un rūpniecība. ES ETS neaptver visas rūpniecības nozares radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas – tā aptver galvenokārt smago rūpniecību (piemēram, dzelzs un tērauda rūpniecību, cementa rūpniecību un ķīmikālijas).

4. izcēlumā skaidrots, kā ES ETS darbojas un sekmīgi palīdz samazināt emisijas.

4. izcēlums. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

ES ETS darbojas kā emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēma, kurā operatori (aptuveni 10 000 spēkstaciju un ražotņu) zaudē vienu emisijas kvotu par tonnu siltumnīcefekta gāzu, ko tie emitē. Šie operatori var saņemt kvotas bez maksas vai iegūt tās izsolēs. Katru gadu kopējais pieejamo kvotu skaits tiek samazināts, nosakot maksimālo apjomu.

Avots: ERP, pielāgots no Eiropas Komisijas ES ETS rokasgrāmatas, 2015.

Mūsu iepriekšējā [Īpašajā ziņojumā 18/2020](#) konstatējām, ka, pieprasot operatoriem maksāt par savām kvotām izsolēs, ETS ievēro principu “piesārņotājs maksā” un dod stimulu operatoriem samazināt emisijas.

64 Pārējās nozares, kuras ETS neaptver, mazākā mērā veicināja siltumnīcefekta gāzu emisiju kopējo samazinājumu vai pat palielināja emisijas. Konkrēti, laikposmā no 1990. līdz 2019. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas ievērojami palielinājās transporta nozarē (par 24 %), starptautiskajā kuģniecībā (par 34 %) un starptautiskajā aviācijā (par 146 %). Šīs trīs nozares, kas 1990. gadā veidoja 16,6 % no ES siltumnīcefekta gāzu emisijām, 2019. gadā radīja 28,5 % no emisijām (sk. [13. attēlu](#)).

65 Ņemot vērā ETS sekmes, Komisija paketē “[Gatavi mērķrādītājam 55 %](#)” ir ierosinājusi to stiprināt. Saskaņā ar priekšlikumu ETS tiks paplašināta, iekļaujot arī kuģniecību, un vienlaikus tiks izveidota ETS transporta nozarei un ēku sektoram.

Komisijas un dalībvalstu rīcībā ir maz informācijas par mērķrādītāju sasniegšanas darbību izmaksām un ietekmi

66 Lai panāktu, ka ES rīcībpolitikas nodrošina tās mērķrādītāju sasniegšanu rentablā veidā, ir jānodrošina informētība par īstenoto rīcībpolitiku izmaksām un ietekmi (siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma ziņā). Turpmākajās apakšiedaļās ir izklāstīts, kāda informācija ir pieejama par ES, valstu un privāto finansējumu attiecībā uz 2020. un 2030. gada mērķrādītājiem.

2020. gada mērķrādītāji

67 Attiecībā uz **ES finansējumu** iepriekšējā īpašajā ziņojumā³² mēs secinājām, ka Komisija ir pārvērtējusi klimatrīcībai izlietoto ES budžeta līdzekļu apjomu. Tās aplēstais apjoms bija 20 %, taču, veicot revīziju, konstatējām, ka attiecīgais apjoms bija aptuveni 13 %. Turklāt iepriekšējos īpašajos ziņojumos mēs norādījām, ka Komisijai kopumā nav informācijas par atsevišķu ES izdevumu programmu devumu ES klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanā³³.

68 Attiecībā uz **valstu finansējumu** mēs konstatējām, ka Komisijas rīcībā ir maz informācijas par dalībvalstu rīcībpolitikām to klimata mērķrādītāju sasniegšanai. Komisija šo informāciju iegūst no ziņojumiem [EVA datubāzē par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas rīcībpolitikām un pasākumiem Eiropā](#). Kopš 2015. gada reizi divos gados dalībvalstīm ir jāziņo par to siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas rīcībpolitikām un pasākumiem, izmantojot Komisijas sīki izstrādātu veidni³⁴ (sk. [V pielikumu](#)). Minētajā ziņojumā tiek iekļauti galvenie dati par plānotajām un faktiskajām izmaksām un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu, ja informācija ir pieejama.

³² ERP Īpašais ziņojums 09/2022.

³³ ERP Īpašais ziņojums 21/2012, 2. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 06/2014, 54. punkts un 1. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 05/2018, 91. punkts un 4. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 08/2019, 89. punkts un 6. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 18/2019, 59.–65. punkts un 2. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 11/2020, 1.b ieteikums, 93. punkts un 3. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 16/2021, 1. ieteikums, 95. punkts un 3. ieteikums.
 ERP Īpašais ziņojums 02/2022, 107.–120. punkts un 137.–139. punkts.

³⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 749/2014 par informāciju, kuru ziņo dalībvalstis, 22. pants un XI pielikums.

69 Mēs analizējam šo datubāzi 2022. gada oktobrī un konstatējam, ka:

- o dalībvalstis ziņoja par 2053 rīcībpolitikām un pasākumiem, un 1391 no tiem bija īstenots (68 %);
- o izmaksu dati bija pieejami tikai par sešām rīcībpolitikām un pasākumiem. Dati par ietekmi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma ziņā bija pieejami tikai par 474 rīcībpolitikām un pasākumiem (t. i. 34 % no 1391 īstenotās darbības).

70 Saskaņā ar [EVA 2021. gada ziņojumu](#) paziņotās kvantitatīvās informācijas līmenis ir zems, jo dalībvalstis neizmanto kopējas novērtēšanas pieejas un metodiku, tām ir sarežģīti nošķirt atsevišķu rīcībpolitiku ietekmi no citu politikas jomu ietekmes un tās tikai retos gadījumos ir ieinteresētas informēt par iepriekšējo darbību faktisko ietekmi. Piecas dalībvalstis, kuras mēs iztaujājām, paskaidroja, ka tām nav izdevies sniegt visus prasītos datus, jo tās uzskatīja, ka dati ir pārāk detalizēti. Ziņošanas pienākums reizēm pārklājās ar citām prasībām, piemēram, prasībām ziņot saskaņā ar atsevišķām direktīvām, kā arī prasībām sniegt statistikas ziņojumus *Eurostat* un *UNFCCC*. Saskaņā ar minēto ziņojumu tas, ka [EVA Pamatnostādnes par ziņošanu par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas rīcībpolitikām un pasākumiem](#) neietvēra metodes ziņoto rīcībpolitiku un pasākumu izmaksu un ietekmes novērtēšanai, ir vēl viens faktors, kas izskaidro zemo informācijas līmeni.

71 Kopš 2018. gada Komisija ir izstrādājusi norādījumus šīs problēmas risināšanai³⁵. Tomēr Komisija mūs informēja, ka praksē dalībvalstis uzskata, ka ziņošana par izmaksām un ietekmi ir brīvprātīga, un neatbalsta tās noteikšanu par obligātu prasību.

72 Pēc mūsu pieprasījuma četras no piecām aptaujātajām dalībvalstu iestādēm (Vācija, Itālija, Polija un Zviedrija) sniedza datus par rīcībpolitiku, kas īstenotas 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanai, faktiskajām izmaksām un ietekmi, un tas parāda, ka atsevišķi dati par izmaksām un ietekmi dalībvalstu līmenī ir pieejami. Tomēr dalībvalstis varēja sniegt datus tikai par vienu trešdaļu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma, ko tās bija panākušas līdz 2020. gadam. Īrijai nebija datu par tās īstenotās rīcībpolitikas 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanai izmaksām un ietekmi.

³⁵ [Overview of policy evaluation guidelines.](#)

73 Attiecībā uz **privāto finansējumu** ne Komisija, ne piecās dalībvalstīs aptaujātās iestādes nevarēja sniegt datus par privātā finansējuma apjomu, kas mobilizēts 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanai, vai aplēses par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu, kas panākts, īstenojot darbības privātajā sektorā.

2030. gada mērķrādītāji

74 Par vajadzību sagatavot labākas aplēses un izsekot to rīcībpolitiku izmaksas un ietekmi, kuru mērķis ir vērienīgāku 2030. gada mērķrādītāju sasniegšana, liecināja nacionālie enerģētikas un klimata plāni (NEKP), kas dalībvalstīm bija jāiesniedz 2019.–2020. gadā (sk. **09.** punktu). Dalībvalstīm tika prasīts, lai tās, izklāstot 2021.–2030. gadam noteiktās rīcībpolitikas mērķrādītāju sasniegšanai, sniegtu daudz plašāku informāciju par rīcībpolitiku plānotajām izmaksām un ietekmi nekā iepriekšējā periodā³⁶:

- **paredzamiem nacionāliem mērķrādītāji;**
- **ieguldījumu nepietiekamība**, kas jānovērš, lai sasniegtu nacionālos mērķrādītājus;
- **budžeta avots un apmērs**, kas vajadzīgs, lai novērstu ieguldījumu nepietiekamību, sniegtu norādījumus tirgus dalībniekiem un mobilizētu privātos ieguldījumus; kā arī
- **galvenās rīcībpolitikas un pasākumi**, ar ko novērst ieguldījumu nepietiekamību, ko nesedz privātais sektors, norādot to indikatīvo grafiku un paredzamo ieguldījumu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā.

75 Attiecībā uz **paredzamajiem nacionālajiem mērķrādītājiem**, ko dalībvalstis skaitliskā izteiksmē norādījušas savos NEKP, Komisija secināja, ka 27 dalībvalstu kumulatīvie centieni bija pietiekami, lai sasniegtu ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītājus. Tajā pašā laikā Komisija secināja, ka 27 dalībvalstu kopējais vēriens 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšanā bija nepietiekams – tas nodrošina primārās enerģijas patēriņa

³⁶ Regula (ES) 2018/1999 par **enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību**, 9. un 17. pants.
Komisijas paziņojums “**Vienoti virzībā uz enerģētikas savienības un klimata pasākumu realizēšanu: liekot pamatus sekmīgai pārejai uz tīru enerģiju**”, COM(2019) 285 final, 7.–12. lpp.

samazinājumu par 29,7 %, kas ir par 2,8 % mazāk par ES 32,5 % mērķrādītāju 2030. gadam³⁷.

76 Attiecībā uz **ieguldījumu nepietiekamību** mūsu iepriekšējā ziņojumā par ilgtspējīgu finansējumu³⁸ mēs uzsvērām, ka informācija par ieguldījumu vajadzībām bija nepilnīga, nekonsekventa un būtiski atšķirīga. Saistībā ar pieciem NEKP, ko pārbaudījām, mēs konstatējām tikai vispārīgas aplēses par ieguldījumu apjomu, kas vajadzīgs 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai, un, labākajā gadījumā, nepieciešamo ieguldījumu sadalījumu pa ekonomikas nozarēm. NEKP nebija minēts, kā aplēses aprēķinātas, tāpēc nav iespējams izvērtēt to uzticamību.

77 Piecos NEKP, ko pārbaudījām, nebija norādīts ieguldījumu nepietiekamības novēršanai vajadzīgā **budžeta avots vai apjoms**. Tādējādi nav skaidrs, kādā mērā pašreizējās rīcībpolitikas varētu nodrošināt šīs vajadzības vai cik lielus privātos ieguldījumus nepieciešams mobilizēt.

78 Attiecībā uz **galvenajām rīcībpolitikām un pasākumiem**, kas ieviesti 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai, mēs konstatējām, ka piecos NEKP, ko pārbaudījām, bija sniegta dažādas detalizācijas pakāpes informācija. Vairumā gadījumu nebija norādīts rīcībpolitiku un pasākumu īstenošanas indikatīvais grafiks un gaidāmais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums.

79 Komisija 2022. gada 15. decembrī izdeva norādījumus dalībvalstīm par to NEKP atjaunināšanu³⁹, lai novērstu šos trūkumus. Minētajos norādījumos dalībvalstis tiek mudinātas sniegt strukturētu informāciju par plānotajiem ieguldījumiem un to finansēšanu gan no publiskiem, gan arī privātiem avotiem. Tomēr norādījumi dalībvalstīm nav obligāti, un tas rada risku, ka dalībvalstis savos plānos turpinās sniegt ierobežotu informāciju.

³⁷ Komisijas paziņojums “Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums”, COM(2020) 564.

³⁸ ERP īpašais ziņojums 22/2021, “Ilgtspējīgs finansējums:vajadzīga saskaņotāka ES rīcība, lai finansējumu novirzītu ilgtspējīgiem ieguldījumiem”, 73. punkts.

³⁹ Komisijas paziņojums “Norādījumi dalībvalstīm par 2021.–2030. gada nacionālo enerģētikas un klimata plānu atjaunināšanu”, C(2022) 9264.

80 Dalībvalstīm līdz 2023. gada 15. martam pirmo reizi bija jāziņo par NEKP īstenošanu saskaņā ar Komisijas īstenošanas regulu⁴⁰, kas publicēta 2022. gada 25. novembrī. Komisija savā [tīmekļa vietnē](#) publicē dalībvalstu ziņojumu sniegšanas statusu. Šī regula prasa dalībvalstīm ziņot par īstenoto rīcībpolitiku faktiskajām izmaksām un ietekmi. Tomēr daļa no šīs ziņošanas joprojām ir brīvprātīga. Tā rezultātā dalībvalstis var sniegt ierobežotu informāciju, kā tas ir EVA datubāzes gadījumā (sk. [69.](#) punktu).

Līdz šim ir maz pazīmju, ka ES vērienīgie mērķrādītāji tiks pārvērsti pietiekamās darbībās

81 Komisija norādīja, ka NEKP nav pietiekami vērienīgi, lai sasniegtu 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju ([75.](#) punkts), un tie nesniedz pietiekamu informāciju, lai varētu novērtēt, vai NEKP nodrošina stabilu pamatu 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai (sk. [IV pielikumu](#)). Turklāt mēs konstatējam, ka NEKP sniedz tikai neskaidru informāciju par ieguldījumu nepietiekamību un finansējuma avotiem tās novēršanai (sk. [74.](#) un [75.](#) punktu). Mūsu [Īpašajā ziņojumā 22/2021](#) par ilgtspējīgu finansējumu mēs secinām, ka ir vajadzīga aktīvāka ES rīcība, lai privāto un publisko finansējumu novirzītu ilgtspējīgiem ieguldījumiem.

82 Komisija ierosina vēl vairāk paaugstināt 2030. gada mērķrādītāju līmeni saistībā ar 2021. gada [paketi “Gatavi mērķrādītājam 55 %”](#) un 2022. gada [plāna REPowerEU](#) priekšlikumu (sk. [06.](#) un [07.](#) punktu). Mūsu [Atzinumā 04/2022](#) par plāna REPowerEU priekšlikumu atkārtoti tika minēta iespējama finansējuma trūkuma problēma; mēs norādījām, ka nebija skaidrs, vai pieejamais finansējums būs atbilstīgs plāna REPowerEU vērienīgajiem mērķiem un attiecīgajām ieguldījumu vajadzībām.

83 Mēs arī konstatējam, ka [paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” pamatā esošajā ietekmes novērtējumā](#) bija ietverti vairāki pieņēmumi attiecībā uz dalībvalstīm, piemēram, spēkā esošo rīcībpolitiku pilnīga īstenošana un to gaidāmās ietekmes pilnīga sasniegšana. Tajā bija arī norādīta vajadzība pēc tehnoloģiskiem sasniegumiem enerģētikas un transporta nozarē, tostarp straujas elektrifikācijas, oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas. Pierādījumi no mūsu iepriekšējiem ziņojumiem liecina, ka šādi pieņēmumi bieži vien neīstenojas pilnībā, kā plānots⁴¹.

⁴⁰ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2022/2299, ar ko paredz noteikumus attiecībā uz integrēto nacionālo enerģētikas un klimata progresu ziņojumu struktūru, formātu, tehniskajiem aspektiem un procesu, 7. pants un IX pielikums.

⁴¹ ERP Īpašais ziņojums 06/2014, 53. punkts.
ERP Īpašais ziņojums 24/2018, 108. un 112. punkts.

84 Turklāt scenāriju analīzē, kas bija ietekmes novērtējuma pamatā, nebija pietiekami ņemti vērā tādi zināmi problēmjautājumi kā enerģētiskā atkarība no Krievijas⁴² vai prognozētā kritiski svarīgu izejmateriālu pieejamības samazināšanās⁴³, kas ir būtiski aspekti atjaunīgo energoresursu un bateriju tehnoloģiskai attīstībai un elektrifikācijai, kas modelēta scenārijos.

85 Visbeidzot, jaunākie dati par 2021. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, atjaunīgās enerģijas īpatsvaru un energoefektivitāti (sk. **23.–26.** punktu) liecina par būtisku atsietena fenomenu pēc Covid-19 pandēmijas, kas vēl vairāk apgrūtina pārskatīto 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanu.

ERP Īpašais ziņojums 08/2019, 80. punkts.

ERP Īpašais ziņojums 18/2019, 75. punkts.

ERP Īpašais ziņojums 11/2020, 93. punkts.

ERP Īpašais ziņojums 05/2021, 71.–74. punkts.

ERP Īpašais ziņojums 16/2021, 95. punkts.

ERP Īpašais ziņojums 02/2022, 137. –139. punkts.

⁴² Komisijas paziņojums “Eiropas enerģētiskās drošības stratēģija”, COM(2014) 330.

⁴³ JRC, *Raw Materials Information System analyses*.

Secinājumi un ieteikumi

86 Mēs konstatējam, ka **ES ir sasniegusi trīs pamatmērķrādītājus klimata un enerģētikas jomā** (siltumnīcefekta gāzu emisijas, atjaunīgās enerģijas īpatsvars un energoefektivitāte), kas noteikti 2020. gadam. Tomēr mērķrādītāju sasniegšana bija saistīta arī ar ietekmi, ko radīja ārējie faktori, piemēram, Covid-19 pandēmija un negaidītas IKP svārstības. Komisija tikai **daļēji ir apzinājusi darbības, kas sekmēja mērķrādītāju sasniegšanu**. 2030. gadam noteiktie mērķrādītāji ir vērienīgāki par 2020. gada mērķrādītājiem, un līdz šim esam konstatējuši **maz pazīmju, ka tie tiks pārvērsti pietiekamās darbībās**.

87 Komisija uzraudzīja ES progresu virzībā uz tās **pamatmērķrādītāju** sasniegšanu. Tomēr tā nenovērtēja, cik lielā mērā šo progresu ir nodrošinājuši rīcībpolitika, nevis ārējie faktori, piemēram, 2009. gada finanšu krīze, un cik tieši liela bija Covid-19 pandēmijas ietekme 2020. gadā. Mēs konstatējam, ka, lai gan siltumnīcefekta gāzu emisiju un atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāji, visticamāk, būtu sasniegti, pat ja Covid-19 pandēmija nebūtu izraisījusi ekonomikas lejupslīdi, pandēmijai bija būtiska nozīme energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšanā (**19.–26.** punkts).

88 ES sadalīja 2020. gada ES mērķrādītājus **nacionālajos mērķrādītājos**. Lai gan lielākā daļa dalībvalstu sniedza gaidīto ieguldījumu, dažām tas neizdevās:

- septiņas dalībvalstis nenasniedza savus indikatīvos mērķrādītājus energoefektivitātes jomā (**26.** punkts);
- trīs dalībvalstis savus saistošos siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājus sasniedza, pamatojoties ne tikai uz savu klimatrīcību, un tām nācās iepirkt emisiju kvotas no citām dalībvalstīm, kuras savus mērķrādītājus pārsniedza, vai izmantot starptautiskos kredītus (**41.–44.** punkts);
- sešas dalībvalstis savus saistošos atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītājus sasniedza, pamatojoties ne tikai uz savu klimatrīcību, – tās to panāca, iepērkot enerģijas daudzumu no citām dalībvalstīm, kuras savus mērķrādītājus pārsniedza, izņemot Franciju, kas līdz 2023. gada aprīlim nebija iepirkusi trūkstošo daudzumu sava mērķrādītāja sasniegšanai (**45.–47.** punkts).

89 Komisija publicē informāciju par siltumnīcefekta gāzu emisijām vai atjaunīgās enerģijas daudzumiem, ko dalībvalstis nodod citām dalībvalstīm, bet nesniedz informāciju par to cenu. Šāds pārredzamības trūkums attiecībā uz to, kā dalībvalstis sasniedz savus saistošos nacionālos mērķrādītājus, izmantojot elastības iespējas, apgrūtina iedzīvotāju un ieinteresēto personu spēju noteikt, vai ES savus vispārējos mērķrādītājus sasniedz rentablā veidā (40.–47. punkts).

90 Vēl viens svarīgs faktors, kas papildus dalībvalstu darbībām ietekmēja nacionālo mērķrādītāju sasniegšanu, bija tas, ka vairāku dalībvalstu IKP nepalielinājās, kā gaidīts, galvenokārt 2009. gada finanšu krīzes dēļ. Dažas dalībvalstis savus mērķrādītājus sasniedza jau dažus gadus pēc to noteikšanas. Intensitātes rādītāji var būt noderīgi, lai novērtētu progresa virzītājus ceļā uz klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu, jo īpaši, ja IKP pieaugums nav tāds, kā prognozēts. Tomēr mēs konstatējam, ka Komisija, vērtējot dalībvalstu sniegumu, neizmantoja pieejamos ziņojumus par intensitātes rādītājiem, lai analizētu progresa virzītājus un ieteiktu uzlabojumus klimatrīcības un enerģētikas jomā (27.–35. punkts).

1. ieteikums. Nodrošināt labāku pārredzamību attiecībā uz ES un tās dalībvalstu sniegumu klimata un enerģētikas jomā

Lai nodrošinātu labāku pārredzamību attiecībā uz ES un tās dalībvalstu sniegumu klimata un enerģētikas jomā, Komisijai iesakām:

- a) izmantot pieejamos ziņojumus par siltumnīcefekta gāzu emisijām uz IKP vienību un uz vienu iedzīvotāju, lai novērtētu dalībvalstu progresa virzītājus, un vajadzības gadījumā sadarboties ar dalībvalstīm, lai uzlabotu to sniegumu klimata un enerģētikas jomā;

leviešanas mērķtermiņš: 2024. gada decembris.

- b) novērtēt ES un dalībvalstu progresu virzībā uz mērķrādītāju sasniegšanu un ziņot par to, nošķirot īstenoto rīcībpolitiku ietekmi no ārējo faktoru ietekmes; kā arī

leviešanas mērķtermiņš: 2026. gada marts.

- c) īstenot pasākumus, lai nodrošinātu labāku pārredzamību attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju cenu un atsevišķu atjaunīgās enerģijas daudzumu nodošanu.

leviešanas mērķtermiņš: 2024. gada decembris.

91 ES ir apņēmusies būt **globāla līdere** pārejā uz klimatneitralitāti. Mēs konstatējam, ka ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums bija aptuveni tāds pats kā citās attīstītajās valstīs. Tomēr emisiju uzskaitē netiek iekļautas emisijas, kas radušās tirdzniecības rezultātā. To iekļaušana palielinātu ES siltumnīcefekta gāzu emisijas par aptuveni 8 %. Turklāt Komisija savā siltumnīcefekta gāzu mērķrādītājā neiekļauj arī visas starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītās emisijas (attiecīgi 3,4 % un 3,6 %) – tajā patlaban tiek iekļautas tikai aviācijas un kuģniecības emisijas ES iekšienē (**49.–60.** punkts).

2. ieteikums. Uzskaitīt visas ES radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas

Lai ņemtu vērā visas ES radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas, iesakām Komisijai:

- a) novērtēt iespēju izmantot datus, ko tā apkopos oglekļa ievadkorekcijas mehānisma ietvaros, lai papildinātu tās ziņojumus par ES progresu virzībā uz ES 2030. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāju ar ziņojumiem par neto emisijām, kas saistītas ar ES importētajām precēm; kā arī
- b) izvērtēt, vai ir iespējams tās 2050. gada klimatneitralitātes mērķrādītājā iekļaut ES daļu no starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītajām emisijām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada decembris.

92 Komisija tikai daļēji ir apzinājusi darbības, kas sekmējušas 2020. gada un 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanu. Tā ir noteikusi nozares, kurās ir izdevies gūt panākumus, proti, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas aptvertās nozares, un pastāvīgi sniegusi priekšlikumus stiprināt emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %” (**61.–65.** punkts).

93 Dalībvalstis kopš 2015. gada sniedz Komisijai plašāku informāciju par to īstenotajām rīcībpolitikām mērķrādītāju sasniegšanai, pirmkārt, izmantojot Eiropas Vides aģentūras datubāzi (2020. gada mērķrādītāji), un, otrkārt, dalībvalstu nacionālos enerģētikas un klimata plānus (2030. gada mērķrādītāji). Tomēr Komisijai joprojām trūkst informācijas par darbību izmaksām un ietekmi (**66.–80.** punkts).

94 Saistībā ar **2030. gada mērķrādītājiem** īpašas bažas rada tas, ka 2016. gadā sagatavotajām ES līmeņa aplēsēm par finansējuma vajadzībām nav sekojuši līdzīgi dalībvalstu līmeņa novērtējumi nacionālajos enerģētikas un klimata plānos, kā arī nav veikta analīze par finansējuma avotiem nepietiekamību nodrošināšanai. Tādējādi nav informācijas, ka 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai būs pieejams pietiekams finansējums, jo īpaši no privātā sektora. Komisija arī ziņoja, ka dalībvalstīm trūkst kopēja vēriena 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšanai, kas jau bija grūtāk sasniedzamais mērķrādītājs laikposmā līdz 2020. gadam (sk. **66.–80.** punktu).

95 Komisija savā paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” 2021. gada priekšlikumā un plāna *REPowerEU* 2022. gada priekšlikumā rosināja vēl vairāk palielināt 2030. gada mērķrādītājus. Tas radīs papildu spiedienu uz vajadzīgo finansējuma līmeni, kā arī dalībvalstu kopējo vērienu. Pēdējais var izrādīties īpaši grūti sasniedzams (sk. **81.–85.** punktu), ņemot vērā šādus apstākļus:

- o paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” ietekmes novērtējumā bija iekļauti vairāki pieņēmumi attiecībā uz dalībvalstu progresu (piemēram, pašreizējo rīcībpolitiku pilnīga īstenošana). Pierādījumi no mūsu iepriekšējiem ziņojumiem liecina, ka šādi pieņēmumi bieži vien neīstenojas pilnībā, kā plānots;
- o tā pamatā esošajā analīzē pirms 2021. gada nav ņemti vērā pietiekami zināmi aspekti, piemēram, enerģētiskā atkarība no Krievijas vai aplēstais kritiski svarīgu izejvielu pieejamības samazinājums, kas ir būtiski atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju attīstībai;
- o jaunākie dati par 2021. gada siltumnīcefekta gāzu emisijām, atjaunīgās enerģijas īpatsvaru un energoefektivitāti liecina par būtisku atsietena fenomenu pēc Covid-19 pandēmijas.

3. ieteikums. Atbalstīt dalībvalstu apņemšanos sasniegt 2030. gada mērķrādītājus

Lai atbalstītu dalībvalstu apņemšanos sasniegt 2030. gada mērķrādītājus, sniedzam Komisijai šādus ieteikumus:

- a) sadarboties ar dalībvalstīm, lai atjauninātajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos iekļautu saskaņotu informāciju par mērķrādītāju sasniegšanas rīcībpolitiku gaidāmajām izmaksām un ietekmi, kā arī par ieguldījumu vajadzībām un finansējuma avotiem šo vajadzību nodrošināšanai;

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada decembris.

- b) izvērtēt, vai ir iespējams uzlabot pastāvošo sistēmu siltumnīcefekta gāzu emisiju un atjaunīgās enerģijas daudzumu pārskaitīšanai dalībvalstu starpā, tostarp izmantot iespēju ciešāk saskaņot pārskaitījumu cenu ar tirgus cenām.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gada decembris.

Šo ziņojumu 2023. gada 10. maija sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Joëlle Elvinger*.

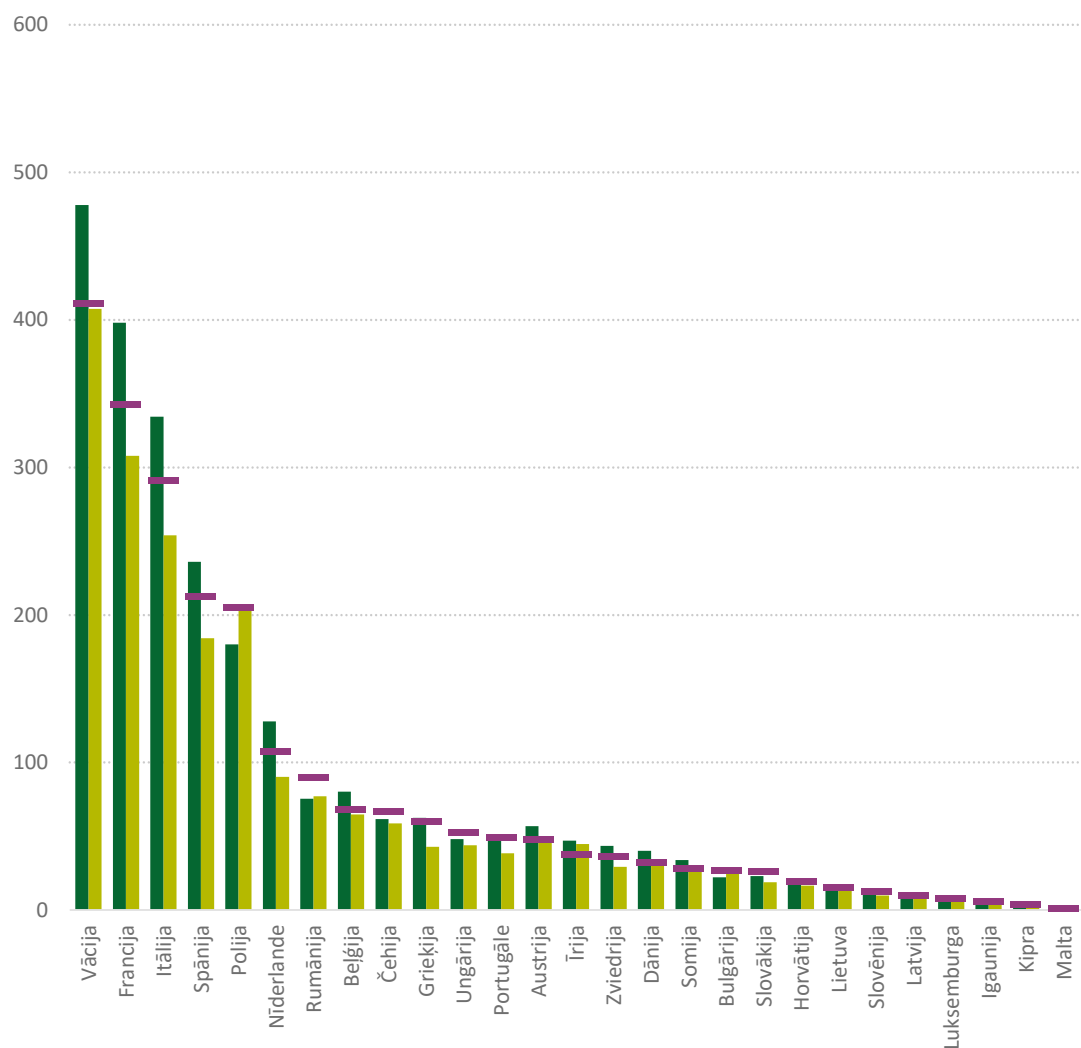
Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. 2020. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs

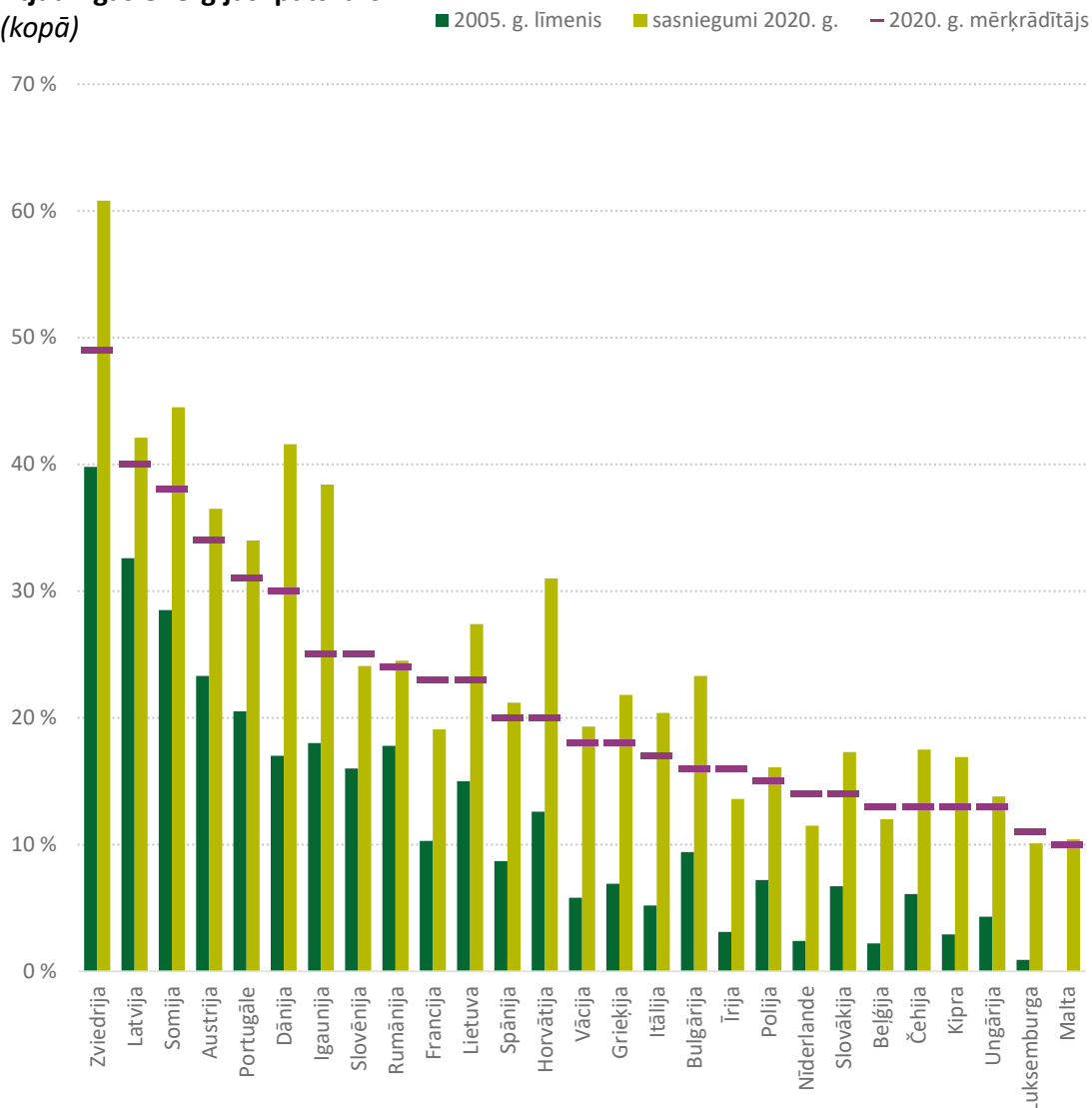
Miljoni tonnu CO₂ ekvivalenta ■ 2005. g. līmenis ■ sasniegumi 2020. g. — 2020. g. mērķrādītājs

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras datiem.

II pielikums. 2020. gada atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs

Atjaunīgās enerģijas īpatsvars (kopā)

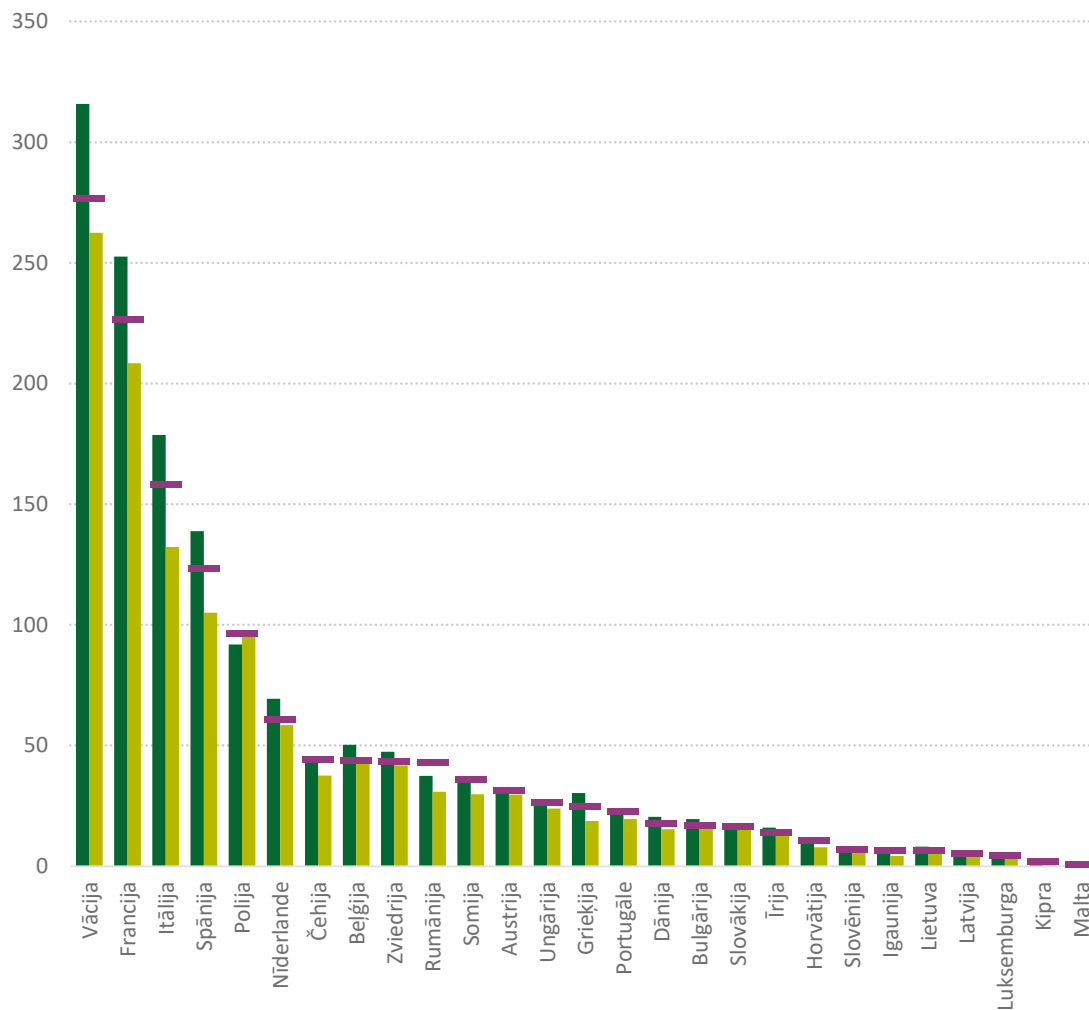
Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

III pielikums. 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšana dalībvalstīs (primārās enerģijas patēriņš un enerģijas galapatēriņš)

Primārās enerģijas patēriņš

(miljoni tonnu naftas ekvivalenta)

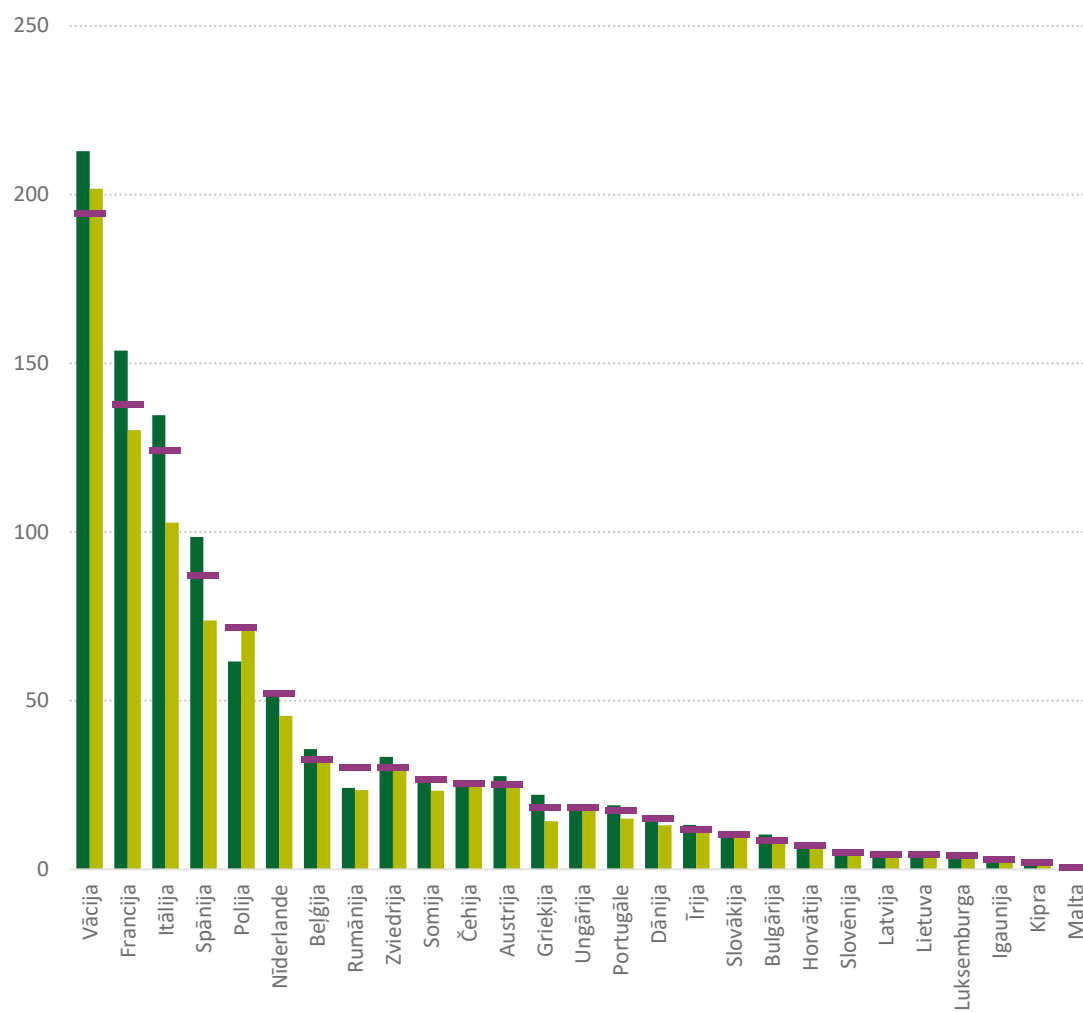
■ 2007. g. līmenis ■ sasniegumi 2020. g. — 2020. g. mērķrādītājs

Galīgais enerģijas patēriņš

(miljoni tonnu naftas ekvivalenta)

■ 2007. g. līmenis ■ sasniegumi 2020. g. — 2020. g. mērķrādītājs

Avots: ERP, pamatojoties uz [Eurostat](#) datiem.

IV pielikums. Izvilkums no Komisijas novērtējuma attiecībā uz ziņošanu par ieguldījumu vajadzībām un to finansēšanas avotiem piecos pārbaudītajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos

Dalībvalsts	Ziņotās ieguldījumu vajadzības	Ziņotie finansējuma avoti
<p>Vācija</p>	<p>Plānā plaši apskatītas un kvantitatīvi izteiktas ar enerģijas jomu saistītās ieguldījumu vajadzības, ko rada papildu pasākumi, tomēr tajā nav norādīta aplēstā kopējā privātā un publiskā finansējuma summa laikposmam līdz 2030. gadam.</p> <p>Kopumā plānā trūkst visaptveroša pārskata par papildu ieguldījumu vajadzību, par kurām ziņots laikposmam līdz 2030. gadam, nodrošināšanas avotiem.</p>	<p>Publisko finanšu nozīme ir izklāstīta īpašā sadaļā. Tomēr sniegtā informācija nav kvantitatīva, jo nav norādīts katra līmeņa īpatsvars kopējā finansējumā.</p> <p>Līdz 2030. gadam enerģētikas un klimata fonds klimatrīcībai un enerģētikas pārkārtošanai piešķirs vairākus simtus miljardus euro.</p> <p>Ir minēti citi atbalsta pasākumi, taču tie nav aprakstīti. Saistība starp dažādiem ieguldījumu avotiem ir neskaidra.</p> <p>Ir minēta ES fondu, piemēram, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta vai kohēzijas politikas fondu, nozīme. Taisnīgas pārkārtošanās fonds ir minēts attiecībā uz reģioniem, kurus īpaši ietekmē strukturālās pārmaiņas.</p> <p>Plānā nav kvantitatīvi noteikta publiskā sektora finansējuma daļa šajā ieguldījumā. Tajā nav norādīti arī dažādi finansējuma līmeņi (piemēram, valsts vai Eiropas finansējums).</p>
<p>Īrija</p>	<p>Plānā nav izvērtētas kopējās ieguldījumu vajadzības, kuras varētu nodrošināt publiskais vai privātais sektors, lai sasniegtu mērķus un vērienīgumu, kas noteikti scenārijā bez papildu pasākumiem, taču ir uzsvērtā nepieciešamība mobilizēt privātos ieguldījumus.</p>	<p>Nav sniegtas norādes par privāto ieguldījumu apmēru, kas būs jāmobilizē.</p> <p>Ir skaidrs, ka ES finansējums, piemēram, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, Īrijai arī turpmāk būs nozīmīgs finansējuma avots.</p> <p>Ir sniegta plašāka informācija par konkrētām programmām, fondiem vai projektiem un to budžetiem, bet šāda informācija lielā mērā sniegta <i>ad hoc</i> veidā un neaptver visas rīcībpolitikas, pasākumus vai ieceres.</p>

Dalībvalsts	Ziņotās ieguldījumu vajadzības	Ziņotie finansējuma avoti
Itālija	<p>Plāns sniedz būtisku informāciju par ieguldījumu vajadzībām, tostarp par ikgadēju ieguldījumu vajadzību pieaugumu 2017.–2030. gadā dažādās nozarēs un to paredzamo makroekonomisko ietekmi.</p>	<p>Plānā aplēsts, ka, lai sasniegtu tajā noteiktos mērķus, laikposmā no 2017. līdz 2030. gadam salīdzinājumā ar pašreizējo politikas scenāriju būs nepieciešami papildu ieguldījumi 183 miljardu EUR apmērā (pieaugums par 18 %). Izdevumu un finansējuma avotu novērtējums valsts, reģionālajā vai ES līmenī joprojām ir nepilnīgs.</p> <p>Tomēr plānā nav sniegta skaidra informācija par metodiku, ko izmanto, lai aprēķinātu ieguldījumu vajadzības, kā arī tajā nav noteikti riska faktori un nav izstrādāta stratēģija ieguldījumu nepietiekamības novēršanai.</p> <p>Tā kā politikas līmenī trūkst informācijas, ir grūti saprast, vai mērķrādītājus var sasniegt, jo izvērtētās rīcībpolitikas šajā ziņā nebija sekmīgas. Rīcībpolitiku daudzums un veidi var nebūt pietiekami mērķrādītāju sasniegšanai, jo īpaši laikposmā pēc 2022. gada, jo pasākumiem vēl nav paredzēts finansējums un tie nav apstiprināti.</p>
Polija	<p>Plānā ir plaši aplūkotas ieguldījumu vajadzības WAM sadalījumā pa nozarēm, norādot prioritāros ieguldījumu mērķus; ir veikta sarežģīta makroekonomiskā analīze.</p> <p>Ieguldījumu vajadzības ir sadalītas pa nozarēm.</p>	<p>Plānā noteiktas prioritārās ieguldījumu jomas un finansējuma avoti, taču sniegta ierobežota informācija par tirgus šķēršļiem un riskiem.</p> <p>Ir minēti daži valsts un citi ES finansējuma avoti, piemēram, Modernizācijas fonds, ES Pētniecības un inovācijas pamatprogramma un ES ETS bezmaksas kvotas.</p> <p>Apzinātās ieguldījumu vajadzības kopumā nav saskaņotas ar finansējuma analīzi. Finansējuma analīze saistībā ar papildu publisko finansiālo atbalstu nav pietiekami sīki izstrādāta.</p>
Zviedrija	<p>Plānā nav norādīta kopējā aplēstā ieguldījumu vajadzību summa. Izņemot</p>	<p>Plānā trūkst visaptveroša kopsavilkuma un daudzo ES, valsts vai reģionālā līmeņa finansējuma avotu novērtējuma.</p>

Dalībvalsts	Ziņotās ieguldījumu vajadzības	Ziņotie finansējuma avoti
	elektroenerģijas ražošanas jaudu un sadales infrastruktūru, plānā trūkst kvantitatīva novērtējuma par Zviedrijas ieguldījumu vajadzībām tās klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai.	Plāna iedaļā par dekarbonizāciju ir aprakstīti vairāki pasākumi, kas balstīti uz valsts finansējumu, piemēram, “Klimata lēciens” un “Industriālais lēciens”.

Avots: Komisijas veiktais galīgo NEKP novērtējums.

Akronīmi un saīsinājumi

ETS: emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

EVA: Eiropas Vides aģentūra

IKP: iekšzemes kopprodukts

NEKP: nacionālie enerģētikas un klimata plāni

UNFCCC: Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-18>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-18>

Revīzijas darba grupa:

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās.

ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekles *Joëlle Elvinger* vadītā I apakšpalāta “Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana”. Revīziju vadīja ERP locekle *Joëlle Elvinger*, atbalstu sniedza locekles biroja vadītāja *Ildiko Preiss* un biroja atašejis *Paolo Pesce*; atbildīgā vadītāja *Florence Fornaroli*, darbuzdevuma vadītājs *Lorenzo Pirelli*, darbuzdevuma vadītāja vietnieks *Josef Edelmann* un revidents *Timo Lethinen*. Grafisko atbalstu nodrošināja *Marika Meisenzahl*. Sekretāres uzdevumus pildīja *Judita Frangež*.

No kreisās: *Judita Frangež*, *Florence Fornaroli*, *Josef Edelman*, *Lorenzo Pirelli*, *Joëlle Elvinger*, *Paolo Pesce*, *Ildiko Preiss*, *Marika Meisenzahl*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6-2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

1., 2., 3., 4., 7., 10., 11. un 12. attēls un 2. izcēlums – ikonas: šie attēli ir izstrādāti, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-0423-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/716586	QJ-AB-23-016-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-0441-9	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/707712	QJ-AB-23-016-LV-N

ES ir sasniegusi savus 2020. gada klimata un enerģētikas mērķrādītājus, bet dažas dalībvalstis nav devušas gaidīto ieguldījumu šo mērķrādītāju sasniegšanā. Komisija nav izvērtējusi, vai ES savus mērķrādītājus ir sasniegusi, tikai īstenojot tās rīcībpolitikas, vai arī to ir ietekmējuši ārējie faktori, tādi kā 2009. gada finanšu krīze un Covid-19 pandēmija. ES 2020. un 2030. gada siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājos nav iekļautas emisijas, kas iegultas importētās precēs, vai starptautiskās aviācijas un kuģniecības radītās emisijas. Ir pieejami ierobežoti dati par izmaksām ES budžetā, dalībvalstu budžetos un privātajā sektorā, kuras radušās saistībā ar ES mērķrādītāju sasniegšanu. Nacionālajos enerģētikas un klimata plānos trūkst datu par ieguldījumu vajadzībām un finansējuma avotiem, lai novērtētu, vai šādi plāni ir stabils pamats 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors